

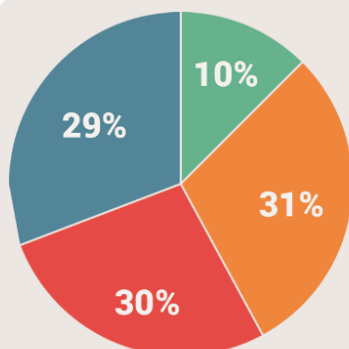
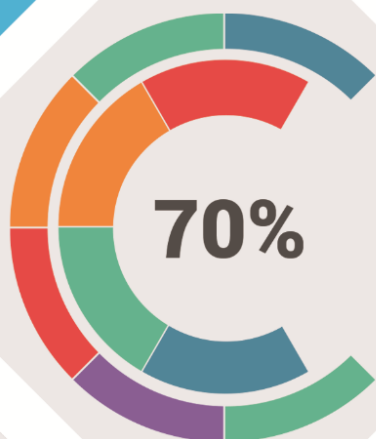
Ministerul Agriculturii,
Dezvoltării Regionale
și Mediului

Agenția de
Dezvoltare Regională
Nord

ANALIZA DIAGNOSTIC PRIVIND DEZVOLTAREA TURISMULUI RURAL ȘI AGROTURISMUL ÎN REGIUNEA DE DEZVOLTARE NORD

CUPRINS

I. Considerații introductive	5
1.1 Scopul, metodologia și procesul de elaborare a analizei-diagnostic	5
1.2 Rezumatul executiv al analizei	7
II Abordări generale ale turismului rural și agroturismului	9
2.2 Particularități ale turismului rural și agroturismului	10
2.2 Aspecte privind experiența altor țări în dezvoltarea turismului rural: România, Polonia, Estonia, Letonia.	11
III Turismul rural și agroturismul – alternativă pentru dezvoltarea zonelor rurale din RDN	15
3.1. Analiza resurselor turistice naturale și antropice din mediul rural	16
3.2. Evaluarea situației actuale a structurilor de primire cu funcție de cazare și cu funcție de alimentare.	33
3.3. Particularități ale satelor moldovenești din RDN ca atracții turistice	38
3.4. Analiza SWOT a turismului rural și agroturismului din RDN	43
IV Studiu de caz privind turismul rural și agroturismul în RDN	45
V Provocări și soluții în dezvoltarea turismului rural din RDN	50
BIBLIOGRAFIE	54
Anexe	56

Anexe

Chestionarul privind infrastructura turistică raională/municipală

Chestionarul privind Auditul destinațiilor turistice din raion/municipiu

Chestionar pentru efectuarea analizei-diagnostice a localității cu funcționarii APL

Chestionar pentru Studiul de caz a analizei diagnostic privind dezvoltarea turismului rural și agroturismul în RDN

Cerințe față de Dosarul pentru clasificarea structurii de primire turistice

Oferta obiectivelor turistice din comuna Chișcăreni

Extras din HG nr. 455 din 21.06.2017 cu privire la modul de repartizare a mijloacelor Fondului Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural

Figuri

Fig. 1. Clasificarea resurselor turistice

Fig. 2. Resurse turistice naturale în RDN

Fig. 3. Resurse turistice naturale în RDN, la nivel raional

Fig. 4. Resurse turistice culturale în RDN

Fig. 5. Repartiția resurselor culturale în RDN, pe raioane

Fig. 6. Resurse turistice naturale, r. Briceni

Fig. 7. Resurse turistice culturale, r. Briceni

Fig. 8. Resurse turistice naturale, r. Dondușeni

Fig. 9. Resurse turistice culturale, r. Dondușeni

Fig. 10. Resursele turistice naturale, r. Drochia

Fig. 11. Resurse turistice culturale, r. Drochia

Fig. 12. Resursele turistice naturale, r. Edineț

Fig. 13. Resursele turistice culturale, r. Edineț

Fig. 14. Resurse turistice naturale, r. Fălești

Fig. 15. Resursele turistice culturale, r. Fălești

Fig. 16. Resursele turistice naturale, r. Florești

Fig. 17. Resursele turistice culturale, r. Florești

Fig. 18. Resursele turistice naturale, r. Glodeni

Fig. 19. Resursele turistice culturale, r. Glodeni

Fig. 20. Resurse turistice naturale, r. Ocnița

Fig. 21. Resursele turistice culturale, r. Ocnița

Fig. 22. Resursele turistice naturale, r. Râșcani

Fig. 23. Resursele turistice culturale, r. Râșcani

Fig. 24. Resurse turistice naturale, r. Sângerei

Fig. 25. Resursele turistice culturale, r. Sângerei

Fig. 26. Resurse turistice naturale, r. Soroca

Fig. 27. Resurse turistice cultural, r. Soroca

Fig. 28. Veniturile din Turismul Național

Fig. 29. Structuri de primire turistice cu funcție de cazare și de servirea mesei din RDN

Fig. 30. Repartiția unităților de alimentare publică în mediul urban/rural, pe raioane

Fig. 31. Componentele produsului turistic rural

Fig. 32. Lanțul serviciilor turistice

Fig. 33. Oferta turistică a comunei Chișcăreni

Tabele

Tab. 1. Tipul și repartiția ariilor protejate de stat din mediul rural

Tab. 2. Statistica turiștilor străini cazați în unitățile de cazare din Moldova

Tab. 3. Analiza SWOT privind turismului rural și agroturismului în RDN

Hărți

Harta 1. Capacitatea structurilor de primire turistică cu funcție de cazare, pe raion

Harta 2. Satele din RDN cu potențial turistic natural și/sau antropic.

LISTA ABREVIERILOR

RDN	Regiunea de Dezvoltare Nord
PRS	Program Regional Sectorial
ADR Nord	Agenția de Dezvoltare Regională Nord
CRD Nord	Consiliul Regional pentru Dezvoltare Nord
SDR Nord	Strategia de Dezvoltare Regională Nord
APL	Administrația Publică Locală
MADRM	Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului
DPDR	Direcția Politici de Dezvoltare Regională
ÎMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
SWOT	Puncte tari, Puncte slabe, Oportunități și Amenințări
ATM	Agenția Turismului a Republicii Moldova
BNS	Biroul Național de Statistică
PIB	Produs Intern Brut
AI	Agenția de Investiții
GLRS	Grupul de lucru regional sectorial
UE	Uniunea Europeană
Fondurile UE	Fondul de Dezvoltare Structurală și Fondul Regional al Uniunii Europene
GLRS	Grupul de lucru regional sectorial
CR	Consiliu Raional
ONG	Organizație neguvernamentală
UNESCO	Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură
IT	Tehnologia informației
AIPA	Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în Moldova
SDC	Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare
M&D	Domeniul migrație și dezvoltare

I. Considerații introductive

Preocupările cu privire la dinamica dezvoltării turismului în Republica Moldova intervin într-un context caracterizat printr-un lung șir de așteptări legate de îmbunătățirea situației economice și prosperitate a țării.

Turismul rural, ca formă alternativă de turism, se numără printre cele mai dinamice forme de călătorie, constituind avantaje atât pentru turiști, cât și pentru localitatea gazdă, contribuind la creșterea rolului serviciilor în viața economică de la sate. Iar investițiile în turismul rural au ca efect creșterea productivității economice locale, îmbunătățind astfel nivelul de trai și calitatea vieții.

Dezvoltarea turismului rural în Moldova este încă într-o fază incipientă. Cu toate acestea, din ce în ce mai multe persoane cu spirit întreprinzător încep să întrevadă potențialul și beneficiile practicării turismului rural. RDN înregistrează o stagnare în dezvoltarea și stimularea localnicilor de a iniția afaceri în turismul rural.

În cadrul preocupărilor legate de dezvoltarea turismului rural, ADR Nord a inițiat o analiză diagnostic a turismului rural și agroturismului în RDN, în vederea obținerii unei imagini clare despre potențialul turistic rural din RDN. Totodată, în analiză sunt identificate potențiale direcții de dezvoltare a turismului rural și oportunitățile de dezvoltare durabilă a zonelor rurale, în vederea creșterii popularității și atractivității RDN.

Prezenta analiză este elaborată în conformitate cu Planul anual de implementare a SDR Nord 2016-2020 în anul 2018 și reprezintă o completare a PRS în domeniul sporirii atractivității turistice a RDN, aprobat prin Decizia nr. 2 din 18.01.2017 a CRD Nord1.

1.1 Scopul, metodologia și procesul de elaborare a analizei-diagnostic

Importanța prezentei analize în domeniile turismului crește odată cu dezvoltarea acestuia și a impactului pe care o aduce această activitate asupra economiei regionale și naționale.

Studierea adecvată și valorificarea eficientă a potențialului turistic din RDN constituie o garanție de bază a identificării și implementării direcțiilor de dezvoltare a turismului rural și agroturismului.

Este necesar ca analiza diagnostic privind dezvoltarea turismului rural și agroturismului să fie cunoscută pentru a scoate în evidență potențialul turistic rural și agroturistic existent în RDN, subliniind noi perspective de dezvoltare a acestei ramuri.

¹ <http://adrnord.md/slidepageview.php?l=ro&idc=475&t=/Planificare-regionala/Programe-Regionale-Sectoriale>

Astfel, pentru a stimula dezvoltarea rurală, unul dintre cele mai importante obiective reprezintă exploatarea resurselor locale.

Fiind un sector de prestare servicii, turismul contribuie la dezvoltarea economiei prin acumularea de capital în cadrul a cca 12 tipuri de activități specifice ramurii, atrăgând în activitatea sa cca 20 de ramuri conexe, cu cca 140 de servicii aferente sectorului turismului: alimentație publică, transport, producere și comercializare de mărfuri, echipamente, suvenir, activități culturale, sportive, de agrement, servicii medicale etc.²

Prezenta analiză diagnostic are drept **scop evaluarea situației actuale și a oportunităților de dezvoltare a agroturismului în RDN, identificarea și descrierea satelor cu potențial turistic, care pot să ofere condiții avantajoase vizitatorilor naționali și străini.**

De asemenea, având în vedere tematica analizei diagnostic și categoriile de informații vizate, considerăm că rezultatele finale ale acestuia vor servi ca sursă de informații relevante și instrument decizional pentru o serie largă de actori interesați, cu implicare în dezvoltarea turismului în RDN (administrații locale, agenți economici, operatori de spații de cazare, alimentație publică și transport, agenții de turism, investitori).

Pentru atingerea acestui scop au fost utilizate următoarele metode și activități:

a) Activitatea de birou:

- identificare și evaluare de surse de informații secundare, culegere și analiză de informații secundare;
- analiza juridică a cadrului normativ (în vigoare) ce reglementează sectorul turismului în Republica Moldova, pentru a evidenția lacunele și imperfecțiunile legislației;
- centralizarea informațiilor dobândite anterior, prelucrarea bazei de date regională în domeniul turism, oferind răspuns la întrebările fundamentale ale prezentei analize.

Ca bază pentru analiza diagnostic privind turismul rural și agroturismul în RDN a servit informațiile cu date primare din raioanele RDN, prezentate de APL de nivelul al II-lea, elaborată și colectată de către angajații ADR Nord, pentru PRS în domeniul sporirii atractivității turistice a RDN. Instrumentele de analiză folosite:

- Chestionarul privind infrastructura turistică raională/municipală (vezi Anexa 1);
- Chestionarul privind Auditul destinațiilor turistice din raion/municipiu (vezi Anexa 2);
- Fișa raionului.

b) Stabilirea criteriilor pentru identificarea localității cu potențial turistic, în vederea realizării studiului de caz.

² Recomandările internaționale pentru statistica turismului IRTS 2008 ale UNWTO

Studiul de caz este necesar pentru a scoate în evidență și a promova bunele practici în dezvoltarea și promovarea turismului rural, îndeosebi a pensiunilor turistice, a exemplifica valoarea potențialului natural, antropic și cultural a RDN sau chiar a motiva inițierea de noi idei de proiecte, creând astfel eventuale exemple de urmat.

c) Elaborarea și expedierea chestionarelor actorilor implicați în cercetare:

- Chestionarul pentru efectuarea analizei diagnostic a localității cu funcționarii APL II (vezi Anexa 3);
- Lista de întrebări pentru Studiul de caz a analizei diagnostic privind dezvoltarea turismului rural și agroturismul în RDN (vezi Anexa 4).

d) Vizite în teren, în satul Chișcăreni, raionul Sângerei, la trei pensiuni: Casa rustică, Pensiunea „Albinuța”, Casa rurală „La bunica”;

e) Coordonarea rezultatelor studiului cu DPDR din cadrul MADRM;

g) Publicarea analizei pe site-ul ADR Nord;

h) Diseminarea informației în cadrul unui eveniment regional (de exemplu, ședința CRD Nord).

Suportul informațional și statistic al lucrării îl constituie actele legislative elaborate pentru acest domeniu, materialele BNS, AI, Organizației Mondiale a Turismului, rapoarte financiare ale agențiilor de turism analizate.

Grupul țintă

- Autoritățile Publice Locale I, II;
- Populația RDN;
- Proprietari de pensiuni turistice și agropensiuni;
- IMM din sectorul servicii și agrement.

Rezultate așteptate

- Analiza diagnostic asupra situației de referință;
- Baza de date completată la capitolul turism rural din RDN;
- 1 publicație diseminată on-line.

1.2 Rezumatul executiv al analizei

Prezenta lucrare este concentrată în VI capitole, aprofundate într-o analiză complexă a resurselor turistice naturale și culturale, a structurilor de primire cu funcție de cazare și cu funcție de alimentare înregistrate în zonele rurale din RDN, prezentate în grafice și tabele, menite să completeze informațiile furnizate. Totodată, este elaborată analiza SWOT a principalelor atuuuri și pericole care planează asupra dezvoltării turismului rural în regiune.

Analiza diagnostic accentuează necesitatea unei abordări integrale a turismului în corelație cu domenii conexe, protecția mediului și patrimoniului cultural alimentație publică etc.

În prezenta lucrare, punctul de plecare a constituit metoda de cercetare științifică, studiul de caz, care a fost elaborat în scopul creării unei imagini reale și obiective a patru pensiuni turistice din RDN. Mai mult, în scopul dezvoltării și impulsiei turismului rural, ne-am propus o radiografie a resurselor turistice naturale și culturale existente, a infrastructurii turistice și a reflexiei lor în raport cu cele comunicate prin diferitele instrumente (exemple, cărți, ghiduri, agenții de turism, rețele de socializare, informații oferite de APL etc.), fiind permanent monitorizată și evaluată cu atenție.

Pentru a impulsi dezvoltarea turismului, este importantă consolidarea capacității administrative și a resurselor bugetare dedicate promovării turismului și implementării politicilor în acest domeniu, de rând cu facilitarea atragerii investițiilor private și implicarea comunităților locale în managementul activității turistice din unitățile administrativ-teritoriale.

II Abordări generale ale turismului rural și agroturismului

În Republica Moldova, sub aspect juridic, activitatea de turism este reglementată de legi de bază, legi tangențiale și documente de politici publice³. Sub aspect instituțional, pot fi evidențiate două direcții de coordonare și gestionare a domeniului turism, de stat și privat.

În perioada 2009-2018, autoritatea administrativă centrală de specialitate responsabilă de elaborarea și promovarea politicii statului în domeniul turismului a fost Agenția Turismului, iar din aprilie 2018, odată cu reforma Administrației Publice Centrale, Ministerul Economiei și Infrastructurii a preluat atribuțiile în domeniul elaborării politicilor la nivel național, iar Agenția de Investiții, noua structură organizațională creată, a devenit responsabilă de dezvoltarea și creșterea economică a țării prin promovarea, atragerea și localizarea investițiilor, promovarea exportului și a turismului. Totodată, a fost modificată și *Legea cu privire la organizarea și desfășurarea activității turistice în Republica Moldova*, iar atribuțiile fostei Agenții a Turismului privind efectuarea clasificării structurilor de primire turistică au fost transferate în competența Agenției Servicii Publice (ASP)⁴. În acest sens, ASP recepționează cereri pentru eliberarea certificatului de clasificare a structurii de primire turistică (vezi Anexa 5), care sunt depuse de către agenți economici care își deschid activitate în domeniul agroturismului.

Transferul competențelor este prevăzut într-un proiect de modificare a Hotărârii Guvernului nr. 643/2003 cu privire la aprobarea Normelor metodologice și criteriilor de clasificare a structurilor de primire turistică cu funcțiuni de cazare și de servire a mesei. Proiectul este propus pentru a aduce în concordanță actele normative ale Guvernului cu amendamentele operate la *Legea cu privire la organizarea și desfășurarea activității turistice*, modificarea *Codului Funciar* și alte modificări. Astfel, Documentul prevede modificarea Hotărârii nr. 643/2003 prin includerea noțiunii de „casă rurală”, iar noțiunea de „act de clasificare” va fi înlocuită cu noțiunea „certificat de clasificare”. De asemenea, proiectul prevede modificarea mecanismului de clasificare și completarea noțiunii de „pensiune agroturistică” în sensul posibilității amplasării acestora pe terenuri cu

³https://mecc.gov.md/sites/default/files/document/attachments/strategia_de_dezvoltare_a_turismului_turism_2020.pdf

⁴ ASP este instituția de stat ce are misiunea de a coordona și de a organiza activitățile orientate spre asigurarea implementării politicilor publice în domeniile de competență, stabilite prin Statut. ASP este deținătoarea principalelor resurse informaționale de stat și responsabilă de evidența patrimoniului turistic și asigură ținerea Registrului structurilor de primire turistică.

destinație agricolă, fără schimbarea destinației terenurilor respective. Totodată, în lista actelor prezentate la solicitarea clasificării, nu va mai fi prezentată „copia de pe autorizația de funcționare, emisă de autoritățile administrației publice locale”, ci „confirmarea notificării privind inițierea activității de comerț depuse la APL pe al cărei teritoriu se va desfășura activitatea turistică”. De asemenea, potrivit modificărilor, va fi exclusă necesitatea deținerii brevetului de turism de către personalul structurilor de primire turistică.

La nivel raional, domeniul este reprezentat episodic de câte un specialist în direcțiile/secțiile cultură sau economie ale consiliilor administrației publice locale de nivelul II. Iar la nivel privat, domeniul este reprezentat de agenți economici și asociații de branșă.

2.2 Particularități ale turismului rural și agroturismului

Dezvoltarea zonelor rurale a fost întotdeauna puternic marcată de activitățile non-agrare, deoarece acestea au o funcție complementară în economia rurală. În ceea ce privește turismul rural, acesta nu este un fenomen nou, cazarea turiștilor la sate fiind practică de multe decenii în țările Uniunii Europene.

Privit în ansamblu, turismul rural include o paletă largă de modalități de cazare, de activități, evenimente, festivități, sporturi și distracții, toate desfășurându-se într-un mediu tipic rural.

O definiție cât mai exactă a termenului de turism rural, unanim acceptată de specialiștii în domeniu este greu de realizat, deoarece anumite componente ale turismului rural variază de la o țară la alta.

În acest context, propunem să definim noțiunea de *turism rural* drept o formă de turism desfășurată în mediul rural și orientată spre utilizarea resurselor turistice locale (naturale, culturale etc.), cunoașterea mediului rural, activităților specifice acestuia, obiceiurilor și tradițiilor locale, gospodăriilor țărănești și de fermier etc.⁵

De asemenea, turismul rural are tangențe majore cu alte forme de turism cu particularități specifice și anume: agroturismul și turismul „la fermă”, „turismul verde” sau turismul ecologic.

Agroturismul este o formă de turism care se desfășoară în mediul rural, valorificând resursele turistice locale (naturale, culturale, umane) cum ar fi dotările și echipamente turistice, inclusiv pensiunile și fermele agroturistice.

⁵ Legea Nr. 352 din 24.11.2006 cu privire la organizarea și desfășurarea activității turistice în Republica Moldova. Publicat în „Monitorul Oficial” din 02.02.2007, nr. 14-17, art. nr. 40.

Agroturismul, spre deosebire de *turismul rural*, nu presupune practicarea tuturor acțiunilor de turism care au loc în mediul rural. Acesta este strâns legat cu viața gospodăriei rurale, *agropensiunea* fiind atracția turistică principală. *Agroturismul*, fiind adresat în mare parte către turiști individuali, familii sau grupuri mici, nu are nevoie de o bază dezvoltată de cazare și alimentare, întrucât poate cu succes să se dezvolte utilizând locuințele existente din gospodăriile rurale, precum și spațiile de agrement în raza gospodăriei individuale.

Atât *turismul rural*, cât mai cu seamă *agroturismul* se bazează pe potențialul spațiului rural, pe oameni și produse specifice locului care trebuie să se adapteze cerințelor pieței turistice, trebuie să-și amenajeze gospodăriile pentru a fi la nivelul standardelor de calitate dorite de turiști, să pună în valoare tradițiile culinare specifice locului. Produsul sau produsele turistice create în mediul rural se adresează atât turismului organizat, cât și celui autonom (pe cont propriu), intern și internațional; ele pot fi diversificate și personalizate, astfel încât să corespundă exigențelor turiștilor dornici de revenirea la izvoarele civilizației autohtone.

Spre deosebire de *agroturism*, *turismul rural* are un caracter permanent și dispune de o structură de primire eterogenă reprezentată nu numai prin gospodăriile țărănești, ci și prin campinguri, sate țărănești. Activitatea de bază a persoanelor implicate în această formă de turism este prestarea de servicii turistice, iar veniturile realizate au un caracter permanent.

Pensiunea turistică rurală este cea mai răspândită formă de primire și deservire a turiștilor la țară. Turiștii au posibilitatea să-și petreacă timpul liber într-o casă țărănească și să beneficieze de tot spectrul de servicii oferite de gazdă.

Dezvoltarea *agroturismului* poate reprezenta un adevărat factor de dezvoltare a comunităților rurale, determinând următoarele beneficii social-economice:

- ✓ stabilizarea forței de muncă,
- ✓ promovarea și reabilitarea patrimoniului cultural,
- ✓ atragerea investițiilor,
- ✓ crearea unei noi piețe pentru producătorii locali.

2.2 Aspecte privind experiența altor țări în dezvoltarea turismului rural: România, Polonia, Estonia, Letonia.

În țările UE se remarcă o tendință accentuată de armonizare și specializare a turismului rural, fiind realizat în majoritatea cazurilor în acele regiuni care beneficiază de ajutor financiar din partea Fondurilor UE, care oferă oportunitatea de dezvoltarea turismului.

Pentru o bună evidențiere a acestor aspecte vom realiza o succintă caracterizare a turismului rural din unele țări din UE, cum ar fi România (Brașov), Polonia (Voievodatul Polonia Mare / Wielkopolska), Letonia și Estonia, unde ADR Nord a organizat vizite de studiu în vederea preluării bunelor practici cu privire la dezvoltarea turismului rural. Această experiență reprezintă un element-cheie care trebuie să stea la baza dezvoltării și regenerării turismului rural în regiune, pentru a crea un avantaj competitiv real, atât prin atragerea de turiști, cât și prin promovarea eficientă a potențialului existent în RDN și, nu în ultimul rând, constituie o oportunitate pozitivă de atragere a investițiilor.

Turismul rural s-a impus încet, dar consecvent în **România**, fiind din ce în ce mai apreciat și tot mai mult solicitat de către turiștii interni și nu numai. În ceea ce privește potențialul turistic, România este o țară frumoasă, bogată și primitoare, iar județul Brașov este o excelentă destinație rurală atât pentru turiștii interni, cât mai ales pentru vizitatorii străini a căror încântare vorbește de la sine despre valențele uneia dintre importantele destinații turistice din România.

Datorită potențialului său, județul Brașov a cunoscut o dezvoltare continuă a capacităților deținute. Astfel, conform Institutul Național de Statistică din România (INSSE), în anul 2015 numărul total de structuri de primire turistică la nivelul județului Brașov era de 886, cu 13% mai mare față de 2014. Ponderea cea mai mare a acestor structuri o dețin pensiunile (67%, din care 39% agropensiuni), urmate de hoteluri (14%) și vile turistice (10%)⁶.

O dezvoltare remarcabilă a avut-o, în ultimul deceniu, implementarea proiectelor de restaurare și conservare a patrimoniului construit, dezvoltare a resurselor umane prin reînvierea unor meserii tradiționale și formarea populației locale în sensul dezvoltării unei afaceri proprii sau chiar de protejare a mediului și biodiversității locale (inclusiv prin amenajarea primei stații de epurare ecologice din România). Toate aceste proiecte sunt implementate de Fundația Mihai Eminescu Trust, în satul Viscri, comuna Bunești, Brașov⁷. Localitatea a cunoscut o dezvoltare a turismului rural, în sensul în care unitățile de cazare s-au amenajat în imobile deja existente, la fel și construirea de pensiuni noi, care nu

⁶ <http://statistici.insse.ro/shop/index.jsp>

⁷ <https://www.mihaieminescutrust.ro/viscri/>

utilizau materiale de construcție tradiționale. Totodată, se remarcă varietatea de activități de programe turistice disponibile: ateliere de fotografie, cursuri de gătit, plimbări cu căruța, tururi cu biciclete etc.

În **Polonia**, cele mai importante și valoroase resurse pentru dezvoltarea turismului rural sunt considerate mediul înconjurător bogat și nepoluat, agricultura și modul de viață rural, bucătăria tradițională și ospitalitatea populației. Astfel, se estimează că 65% din suprafața Poloniei corespunde criteriilor de dezvoltare a turismului rural, unde sunt înregistrate circa 3.000 de sate turistice, dintre care 200 au o activitate deosebită. Statul polonez încurajează promovarea turismului rural, prin susținerea locuitorilor care pun la dispoziția

turiștilor spații de cazare,

prin acordarea de credite agricole în bănci sau prin intermediul caselor de economii. De asemenea locuitorii satelor turistice sunt scutiți de unele impozite asupra veniturilor realizate din serviciile turistice.

Letonia se află într-o zonă cu climă rece, maritimă, datorită influenței Mării Baltice. În jur de 40% din teritoriul Letoniei este acoperit de păduri, iar la vest de Riga se află Parcul Național Kemeru (peste 400 km²), caracterizat prin bogăția faunei și florei, fiind unul dintre ultimele locuri sălbatice virgine protejate din Europa.

Dezvoltarea și promovarea turismului rural în Letonia se bazează pe călătoriile de relaxare, sauna tradițională, pescuitul, evenimentele spirituale și folclorice prin care sunt promovate și păstrate tradițiile, considerate cea mai mare bogăție a Letoniei. De o mare importanță sunt ospitalitatea localnicilor și gastronomia tradițională.

Estonia, deși este cel mai mic stat baltic, își face simțită prezența în regiune prin minunatele sale orașe situate pe malul mării, sate pitorești, păduri înverzite și mlaștini, toate fiind ideale pentru descoperirea numeroaselor pietre prețioase culturale și naturale. Este de remarcat faptul că 47% din teritoriul țării este acoperit cu pădure și conține peste 1.400 de lacuri, majoritatea mici. Totodată, Estonia este cunoscută pentru castelele magnifice, insulele virgine și o capitală cosmopolită cufundată într-o splendoare medievală.

Infrastructura de turism în Estonia este bine dezvoltată, iar elemente esențiale în organizarea și promovarea turismului rural reprezintă serviciile turistice, și anume cazarea în case rurale, case de vacanță, ferme agroturistice cu specific: de pescuit, canotaj, vânătoare, drumeție și desfășurarea evenimentelor culturale, cel mai des organizate în zonele rurale, acestea constituind cea mai bună atracție atât pentru turiștii interni, cât și pentru turiștii străini, îndeosebi finlandezi, ruși, suedezi, germani și letoni.

În **concluzie**, putem constata că dezvoltarea turismului rural în țările enumerate se diferențiază una de alta mai mult sau mai puțin, dar care au totuși în comun elemente specifice cum ar fi:

- ✓ În mod paradoxal, în toate cele trei țări descrise mai sus produsul turistic rural este reprezentat de varietatea și valoarea elementelor naturale și a celor antropice;
- ✓ Deschiderea pensiunilor turistice și agropensiunilor este rezultatul inițiativei strict private;
- ✓ Persoanele din localitățile rurale efectuează micro-investiții în propriile clădiri, pentru a pune la dispoziția turiștilor spații de cazare;
- ✓ Sunt bine dezvoltate ofertele turistice legate de gastronomie și produse locale;
- ✓ Turismul rural este practic orientat asupra turiștilor interni, în timp ce turiștii străini nu reprezintă decât 15%.

Astfel, am putea remarca că aceste țări au înțeles că exploatarea zonelor rurale într-un mod eficient și durabil constituie o importantă oportunitate ce trebuie valorificată în funcție de caracteristicile pe care le oferă acestea.

III Turismul rural și agroturismul – alternativă pentru dezvoltarea zonelor rurale din RDN

Analiza potențialului turistic al unei regiuni este primul pas în orice cercetare, deoarece constituie un suport la identificarea factorilor favorabili sau nefavorabili în dezvoltarea și promovarea turismului pe plan național și internațional. Activitatea turistică este direct condiționată de prezența și interconexiunea factorilor naturali, antropici, diverse evenimente religioase, culturale, sportive etc. Totodată, pentru dezvoltarea turismului o mare influență o au rețelele de transport și structurile de cazare/alimentare. Prin urmare, turismul este marcat de o interdependență profundă a mediului natural, antropoc cu cel economic, care generează și direcționează fluxul de turiști.

Resursele turistice reprezintă totalitatea elementelor atractive ale unui teritoriu. Se deosebesc două grupe majore de resurse turistice: resurse turistice **naturale** (relieful, vegetația, fauna etc.) și **antropice** (vestigii istorice, edificii religioase, muzee etc.).

Infrastructura turistică include capacitatea de cazare și alimentare, căile de comunicații, infrastructura tehnică, serviciile poștale, bancare etc.

Potențialul turistic rezultă din asocierea spațială a fondului turistic cu baza tehnico-materială.

Produsul turistic înglobează totalitatea bunurilor și serviciilor necesare bunei desfășurări a activităților de agrement.

Actualmente, cea mai mare parte a obiectivelor turistice naturale și antropice din spațiul rural sunt insuficient cunoscute și promovate atât la nivel național, cât și internațional, iar starea precară a infrastructurii limitează considerabil valorificarea lor.

Resursele turistice ale RDN cuprind în sine 102 arii protejate de stat cu o suprafață totală de circa 16,6 mii ha, 2 plaje de importanță națională (Soroca, Costești), 20 muzee, 178 edificii eclesiastice de importanță națională și 454 de importanță locală.

Resursele turistice reprezintă totalitatea elementelor atractive ale unui teritoriu. Se deosebesc două grupuri majore de resurse turistice:

- Naturale – relief, climă, ape, vegetație, faună etc.;
- Antropice – edificii religioase, muzee, colective artistice, meșteșugărit etc.

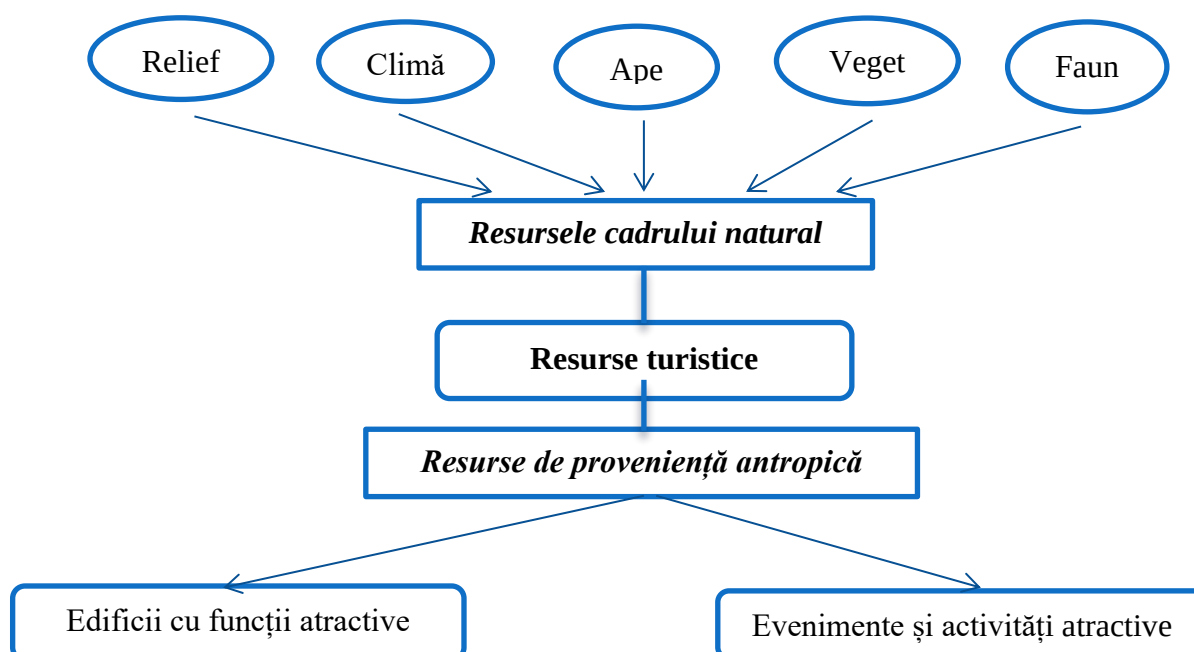

Fig. 1. Clasificarea resurselor turistice

Potențialul turistic existent în RDN include elemente ale cadrului natural, antropic care urmează a fi promovat cu integrarea în circuitul turistic.

3.1. Analiza resurselor turistice naturale și antropice din mediul rural

Un element important în dezvoltarea turismului din RDN îl constituie potențialul natural. Mediul natural oferă „materia primă” și „suportul” în dezvoltarea turismului, prin valorificarea și dezvoltarea la maximum a resurselor disponibile pentru atragerea unui număr mare de turiști din țară și de peste hotare.

RDN dispune de un important potențial turistic, atât natural, cât și cultural-istoric. Potențialul natural este dat de marea varietate a peisajului: pădurile, râurile, lacurile, monumentele naturii, aerul sau relieful, peșteri, recife, grote, aflorimente, obiecte paleontologice, unele dintre ele fiind unice în Europa. Toate aceste componente naturale favorizează desfășurarea turismului rural și agroturismului. Potențialul cultural este dat de varietatea monumentelor istorice, arhitectonice, de artă și de foarte buna conservare a civilizației populare (folclor, etnografie, arta populară). Cu cât toate aceste resurse sunt mai bogate și variate și, mai ales, nealterate, cu proprietăți cât mai apropiate de cele primare, cu atât ele sunt mai atractive, cu un interes turistic mai mare.

Resursele turistice ale RDN cuprind în sine 102 arii protejate de stat cu o suprafață totală de circa 16,6 mii ha. Conform informațiilor prezentate de Consiliile raionale, în RDN sunt înregistrate 106 localități rurale cu acces la resursele turistice naturale (vezi Tabelul 1).

În ceea ce privește numărul localităților rurale cu acces sporit la resursele naturale se regăsesc raioanele: Ocnița (15,45%), Drochia (13,64%), Edineț (12,73%), Glodeni (12,73%) și Briceni (11,82%).

Tabelul nr. 1. Tipul și repartitia ariilor protejate de stat din mediul rural

Raionul	Tipul resurselor naturale							Total
	Arii cu management multifuncțional	Grădini dendrologice	Monumente ale naturii	Monumente de arhitectură peisajeră	Rezervații naturale	Rezervații peisajere	Rezervații științifice	
Briceni		1	5	1	2	3		12
Dondușeni			2	2		1		5
Drochia	3		4	1	1	1	5	15
Edineț			6	3		3		12
Fălești			2			1	5	8
Florești		1				2	1	4
Glodeni				7	5	2		14
Ocnița			13		2	2		17
Râșcani	2		2		1			5
Sângerei	1		2	1	1			5
Soroca			6		1	2		9
Total	6	2	42	15	13	17	11	106

Sursa: date colectate de la APL II din RDN

RDN dispune de un valoros cadru natural în localitățile rurale, care țin în cea mai mare parte de monumente ale naturii, rezervații peisajere, monumente de arhitectură peisajeră etc. (vezi fig. 2).

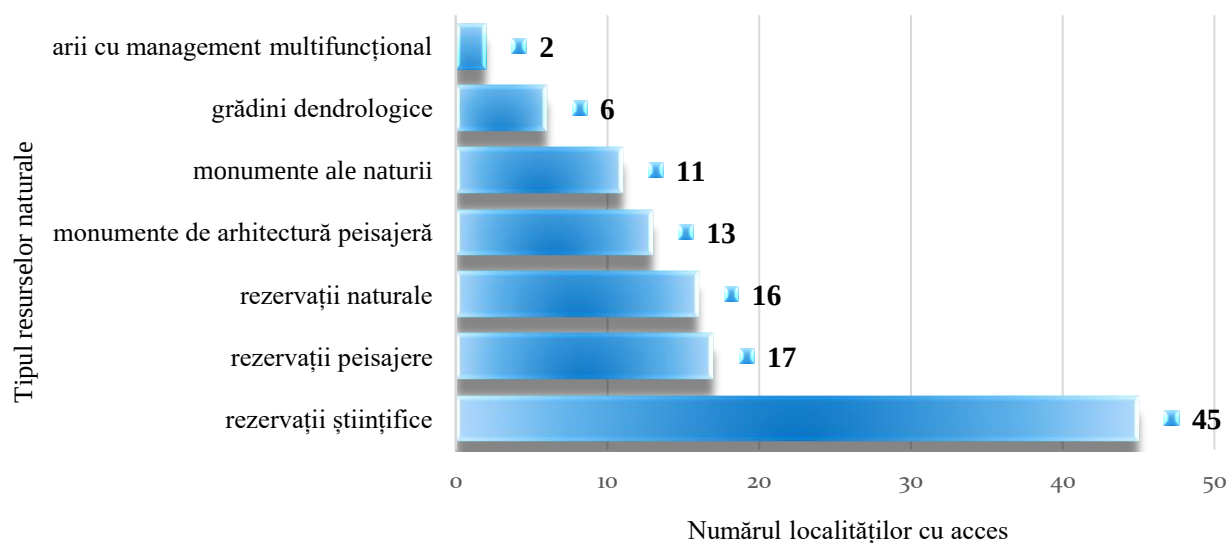

Fig. 2. Resurse turistice naturale în RDN

Printre resursele turistice naturale care au fost evaluate în prezenta lucrare fac parte: grădini dendrologice, monumente ale naturii, monumente de arhitectură peisajere, rezervații naturale, rezervații peisajere, rezervații științifice, arii cu management multifuncțional⁸.

De remarcat, că resursele turistice naturale din RDN sunt incluse în Registrul Monumentelor de importanță națională și locală de către Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova. Resursele turistice naturale din RDN numără circa 1900 de obiective, ceea ce reprezintă peste 1/3 din totalul lor pe țară.

Repartiția resurselor turistice naturale pe raioane poate fi observată în figura de mai jos. Putem remarca că cele mai multe resurse naturale se găsesc în raioanele Soroca , Sângerei, urmat de Râșcani și Ocnița.

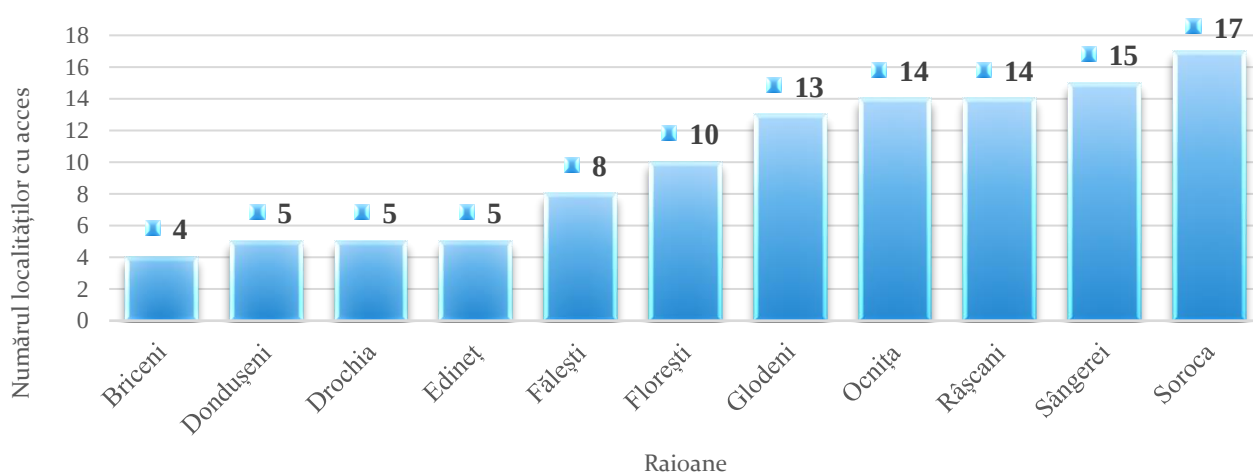

Fig. 3. Resurse turistice naturale în RDN, la nivel raional

Important este de subliniat că rolul primordial în valorificarea corespunzătoare a activităților ce țin de domeniul turismului îl joacă, evident, cadrul natural.

⁸ **Grădină dendrologică** – suprafață terestră și acvatică în limitele căreia este creată, în mod artificial, colecții de arbori, arbuști și alte specii vegetale autohtone și exotice care prezintă interes științific aplicativ, semnificativ din punct de vedere național prin valoarea lor ecologică, științifică și estetică deosebită, combinate în diverse modele scenice, care conferă teritoriului respectiv un aspect deosebit de atractiv, fiind supuse unui regim de administrare special, în scopul protejării și conservării biodiversității, concomitent cu utilizarea resurselor sale naturale în diferite domenii de activitate;

Monument al naturii – obiect unic al naturii, având o deosebită valoare ecologică, științifică, culturală, istorică și estetică;

Rezervație naturală – spațiu natural, valoros din punct de vedere științific, destinat păstrării și restabilirii unui sau a mai multor componente ale naturii pentru menținerea echilibrului ecologic;

Rezervație peisajeră – sistem natural omogen silvic, de stepă și luncă, de baltă și mlaștină, având valoare științifică, ecologică, recreativă, estetică, instructivă și educațională, destinat menținerii calităților sale naturale și efectuării unor activități economice reglementate;

Rezervație științifică – spațiu biogeografic terestru și/sau acvatic de importanță națională cu statut de instituție de cercetare științifică, destinat menținerii intacte a obiectelor și complexelor naturale, conservării biodiversității, elaborării bazelor științifice de protecție a mediului;

Arie cu management multifuncțional – spațiu terestru și/sau acvatic (arie cu resurse gospodărite) în care, concomitent cu conservarea naturii, se efectuează valorificarea reglementată a florei, faunei, resurselor de apă și pășunilor, se practică turismul reglementat.

Grație condițiilor favorabile și pitorescului locurilor, datorită patrimoniului cultural și religios existent, tradițiilor populare, obiceiurilor, specificului bucătăriei locale și regionale, RDN deține un potențial turistic relativ ridicat, dar care necesită a fi valorificat.

Alături de resursele naturale, RDN beneficiază de un valoros patrimoniu cultural, reprezentat prin numeroase monumente istorice, de arhitectură și artă, edificii culturale, muzee, creație tehnică populară, manifestări populare tradiționale etc.

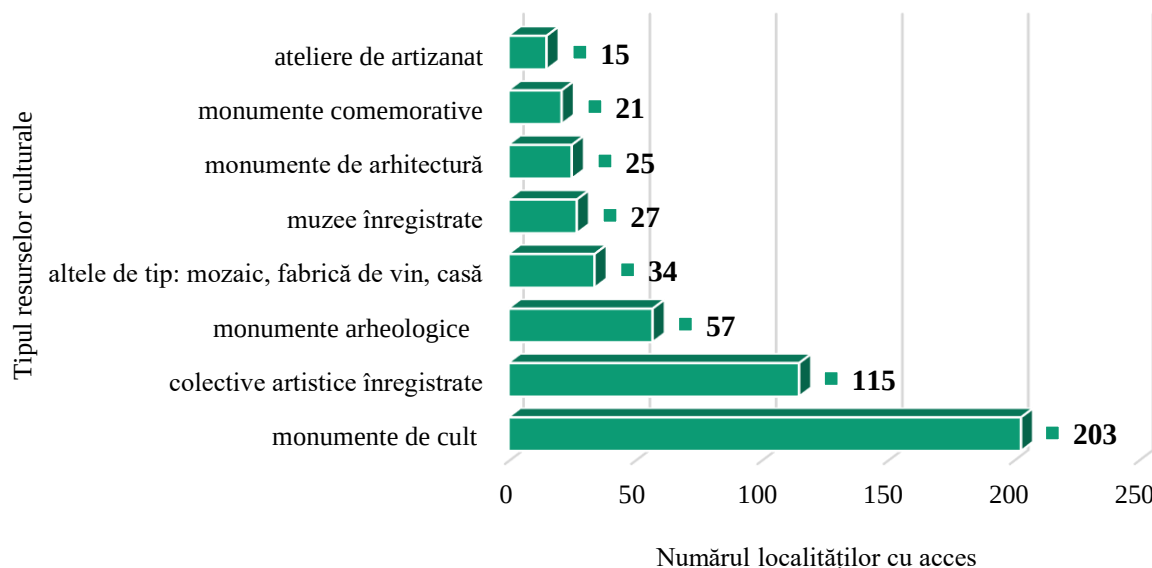

Fig. 4. Resurse turistice culturale în RDN

În general, valorile culturale reprezintă o resursă importantă pentru turismul rural, contribuind, în același timp, la conservarea și perpetuarea moștenirii culturale.

Printre resursele turistice culturale identificate și abordate în analiză pot fi enumerate: muzee; ateliere de artizanat; monumente de arhitectură de tip cetate, conac, castel; monumente arheologice de tip tumul, cetățuie, necropolă, stațiune⁹; altele de tip mozaic, fabrică de vin, moară; monumente de cult de tip mănăstire, biserică; colective artistice.

Situația în ceea ce privește resursele turistice culturale și repartitia lor pe raioanele din RDN este reprezentată în graficul de mai jos:

⁹ **Tumul** – movilă artificială, conică sau piramidală, din pământ sau din piatră, pe care unele popoare din Antichitate o înălțau deasupra mormintelor;

Cetățuie – diminutiv al lui cetate; fortăreață, întăritură naturală;

Necropolă – cimitir din Antichitate, locul unde se află mormintele unei familii princiare sau regale;

Stațiune – localitate cu condiții climaterice sau cu ape minerale prielnice sănătății.

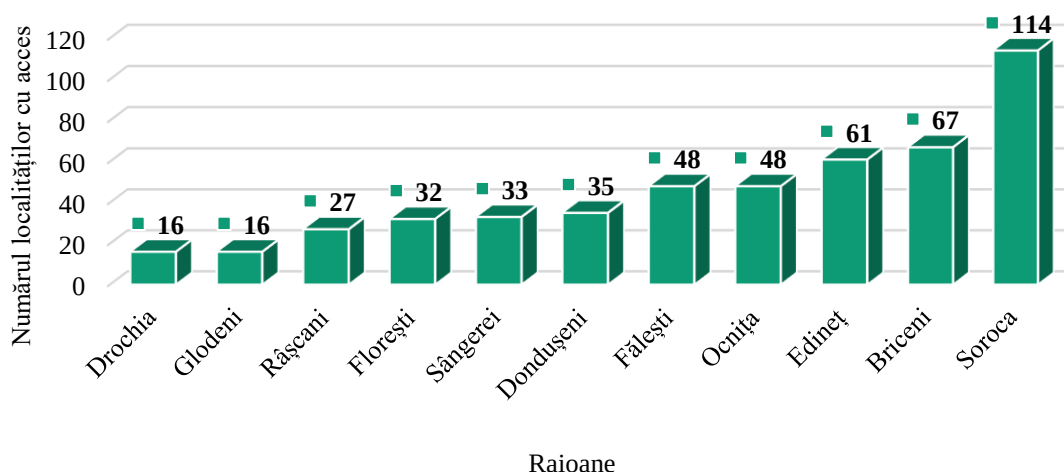

Fig. 5. Repartiția resurselor culturale în RDN, pe raioane

Din graficele prezentate rezultă că RDN dispune de o gamă variată de resurse culturale, iar mănăstirile și bisericile reprezintă o componentă semnificativă a punctelor de atracție pentru vizitatori. În profil teritorial, se conturează clar trei raioane de turism cultural – Soroca, Edineț și Fălești, care dețin cele mai multe monumente de cult și arheologice.

Pentru a asigura o viziune de ansamblu asupra potențialului turistic rural al regiunii, determinat atât de resursele naturale, cât și de cele antropice, în care există premisele necesare dezvoltării unui turism durabil, se va prezenta informația pentru fiecare raion separat.

Raionul Briceni este cel mai nord-vestic raion al R. Moldova și are hotare cu Ucraina la nord și cu România la sud-vest. Teritoriul raionului are o suprafață de 81,4 mii ha. Raionul Briceni are 39 de localități: 2 orașe, 26 comune și 11 sate. Obiectivele existente în raion au însemnătate pentru turism. De asemenea, pot facilita activitățile specifice acestui domeniu. Mai mult, unele dintre acestea sunt recunoscute pe plan național și internațional în raport cu alte obiective (naturale sau antropice) la fel de însemnate, dar puțin cunoscute și unde mijloacele de valorificare sunt reduse.

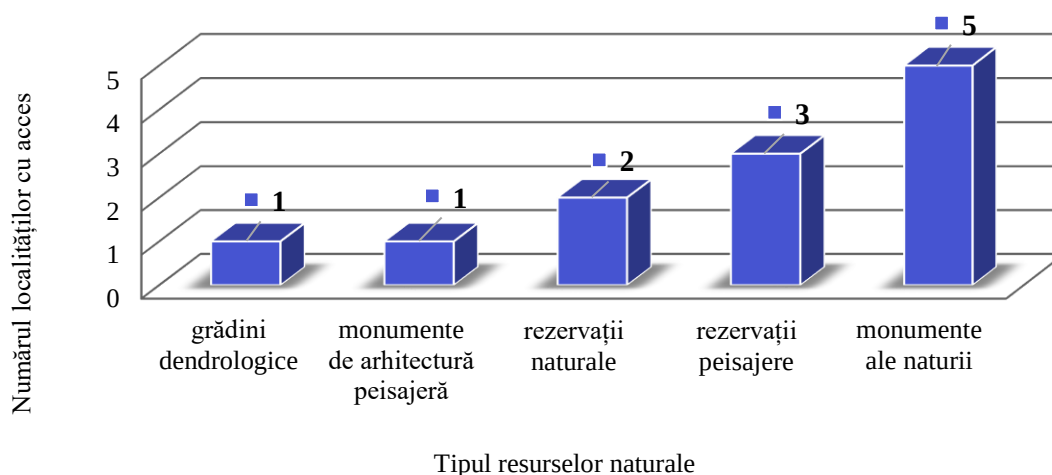

Fig. 6. Resurse turistice naturale, r. Briceni

În raionul Briceni cele mai însemnate obiective turistice ce au valoare deosebită sunt peștera „Borta Ciuntului” din satul Corjeuți și Monument al Naturii Geologic și Paleontologic „Peștera Emil Racoviță” din satul Criva. De asemenea, Rezervația naturală „Zamca”, ce se află în satul Pererâta, întinsă pe câțiva kilometri și înconjurată de râul Prut sub formă de omega.

În raionul Briceni funcționează 31 de case și cămine de cultură, 32 de biblioteci publice, 5 școli ale învățământului artistic. De asemenea, sunt înregistrate 25 de formații artistice cu titlul onorific „model”¹⁰.

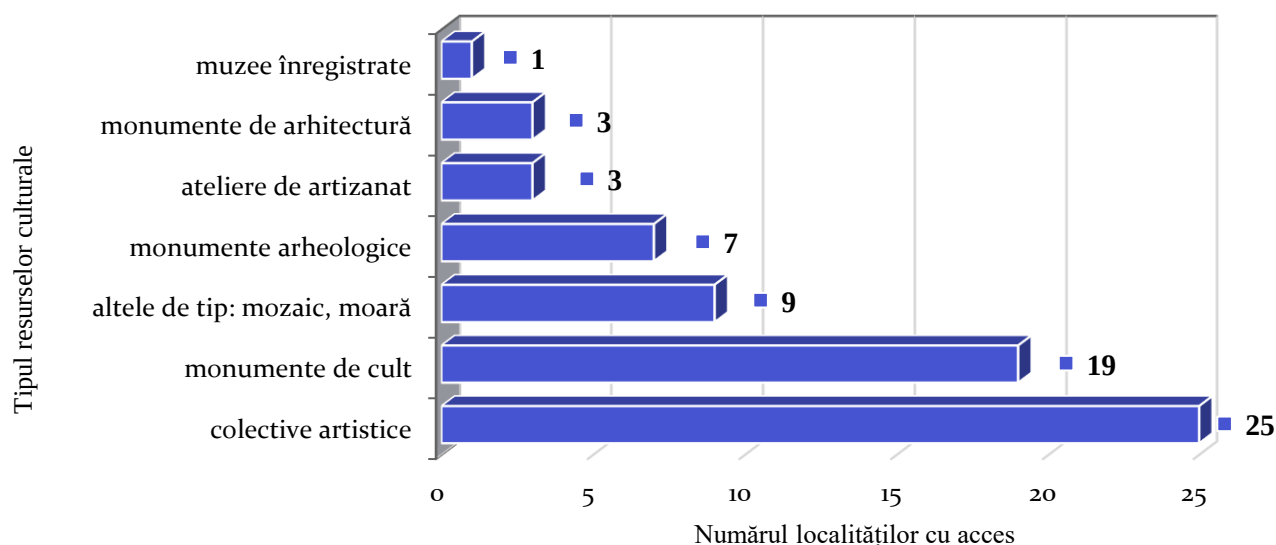

Fig. 7. Resurse turistice culturale, r. Briceni

Trebuie de menționat că localitățile rurale oferă o veritabilă ospitalitate bazată pe mediul nepoluat, a gastronomiei tradiționale, precum și bine-cunoscutele tradiții folclorice cu specificul localității. Astfel, în raionul Briceni potențial turistic natural și antropic se atestă în satele Corjeuți, Pererâta și Lipcani.

Pe teritoriul **raionului Dondușeni**, în satul Țaul, se află cel mai mare parc dendrologic din Republica Moldova cu o suprafață totală de 46 ha, având o bogată colecție de arbori și arbuști, circa 150 de specii, dintre care mai bine de 100 sunt exotice. Pe teritoriul parcului se găsește Conacul lui Andrei Pommer, un monument de arhitectură de importanță națională.

O altă atracție turistică a raionului este Rezervația Rudi-Arionești – o arie protejată situată pe malul drept al Nistrului, care include 3 canioane: Rudi (r. Soroca), Arionești și Tătărauca.

Așadar, în raionul Dondușeni se remarcă câteva localități rurale cu potențial turistic avansat: Arionești, Țaul, Rediul Mare și Plop.

¹⁰ <http://www.briceni.md/cultural-heritage-tourism.html>

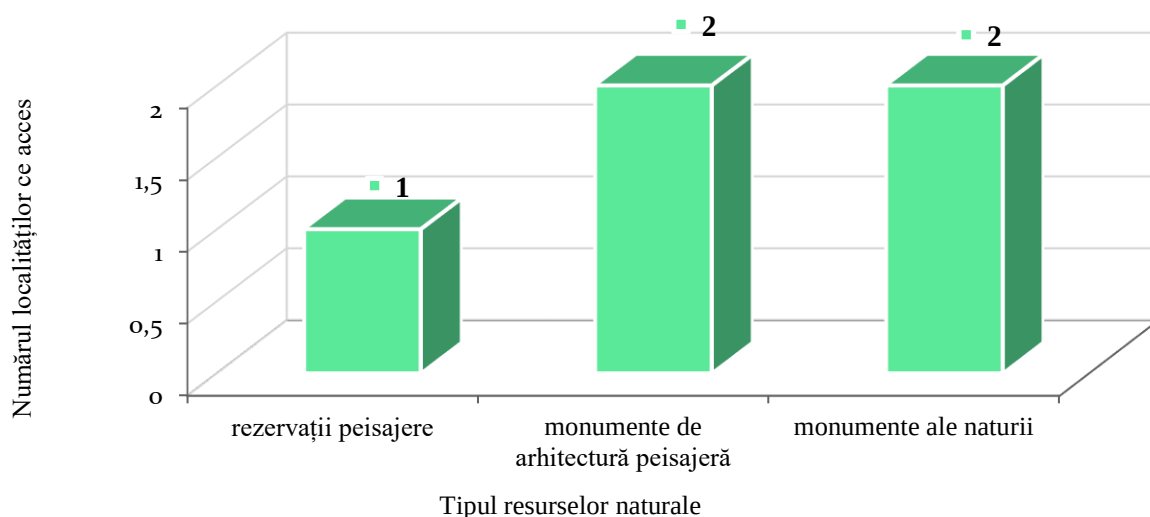

Fig. 8. Resurse turistice naturale, r. Dondușeni

În raionul Dondușeni sunt atestate 17 biserici (ex.: Biserica de lemn „Nașterea Maicii Domnului” din satul Cernoleuca), 7 colective artistice și 1 muzeu de istorie și etnografie. De asemenea, sunt înregistrați 68 de meșteri populari, dintre care 2 sunt membri ai Uniunii Meșterilor Populari.

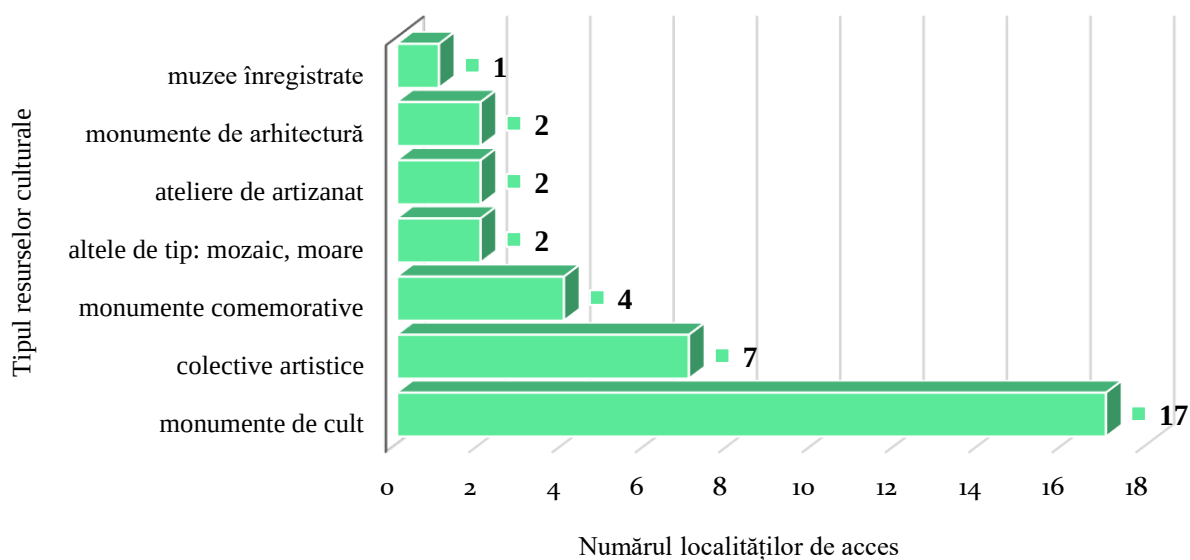

Fig. 9. Resurse turistice culturale, r. Dondușeni

Localitățile rurale care înregistrează un număr mai mare de atracțiuni turistice în raion sunt vestitul sat Țaul și Arionești. De asemenea, în această listă mai pot fi incluse satele Domulgeni și Plop.

Suprafața **raionului Drochia** este de circa 1.000 km². Raionul este amplasat în partea de nord-vest a R. Moldova, la o distanță de 167 km de municipiul Chișinău.

Printre principalele atracțiuni turistice naturale pot fi enumerate: aflorimentul din satul Chetrosu – un monument al naturii de tip geologic sau paleontologic; izvoarele din satul Cotova; parcurile dendrologice din satul Mândâc etc.

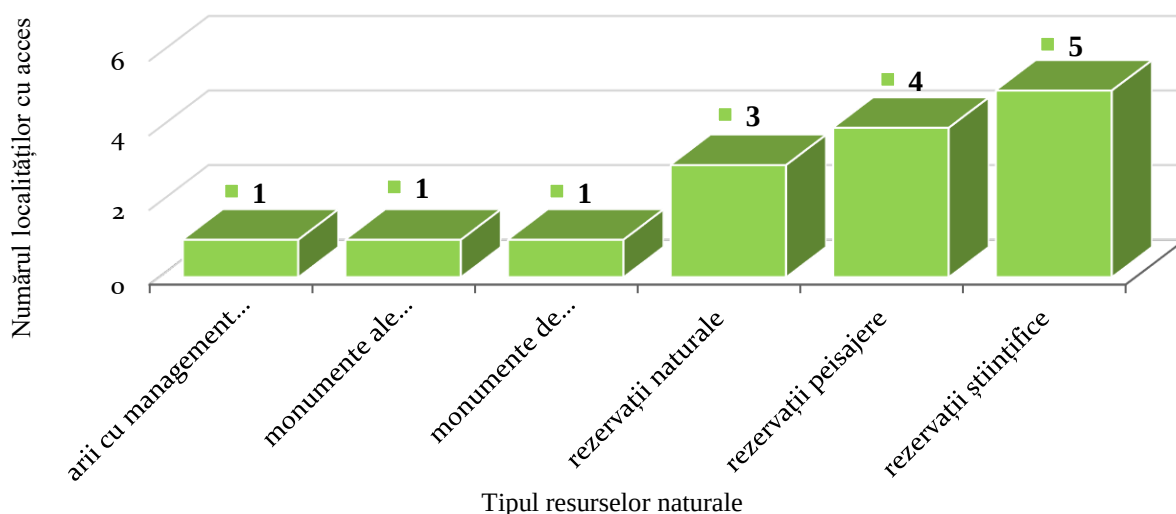

Fig. 10. Resursele turistice naturale, r. Drochia

Printre atracțiunile turistice antropice pot fi considerate Vila cu Parc Mândâc, Conacul Boierului Hasnaș din satul Sofia, biserica de lemn, satul Măcăreuca, Ghiolul turcesc, satul Fântânița și Cimitirul evreiesc din satul Zgurița.

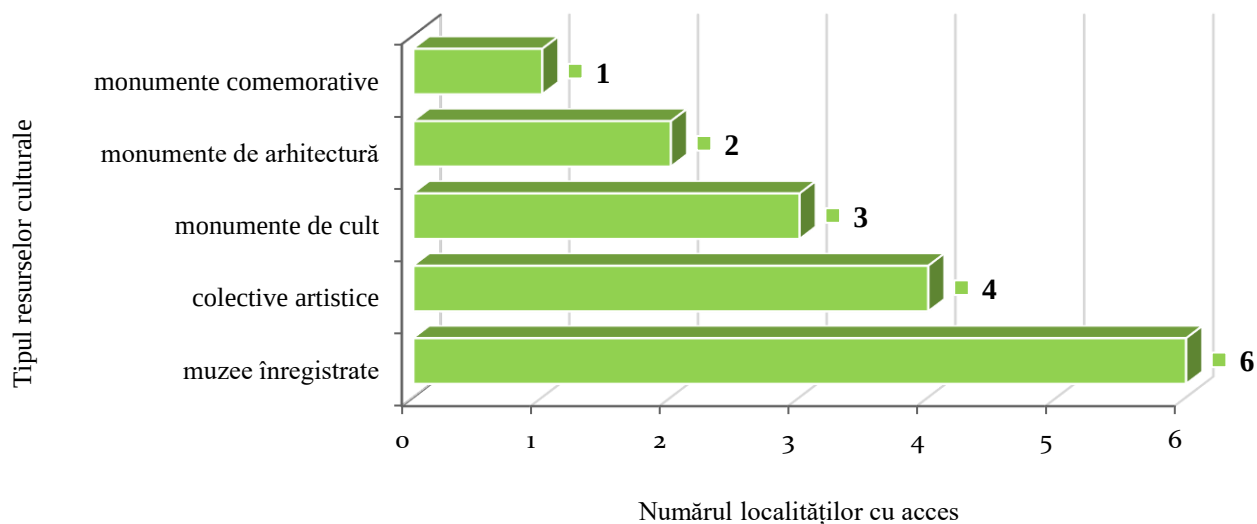

Fig. 11. Resurse turistice culturale, r. Drochia

Raionul Edineț are 49 de localități: 2 orașe, 30 comune și 17 sate. Este amplasat în partea nord-vest a R. Moldova și se învecinează cu raionul Briceni la nord, cu raionul Râșcani la sud, cu raioanele Dondușeni și Ocnița la est și cu România la vest. Suprafața raionului este de circa 933 km²¹¹.

Raionul Edineț dispune de un variat patrimoniu natural și cultural.

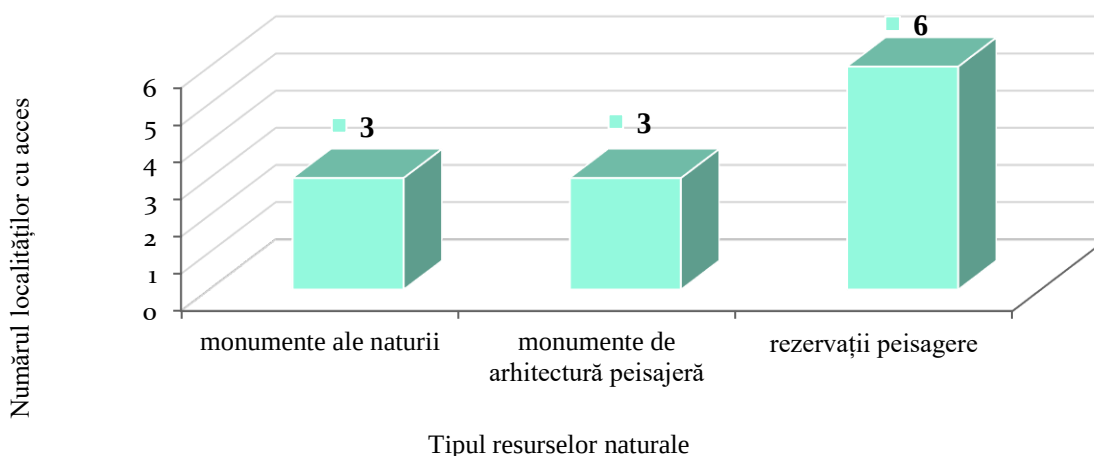

Fig. 12. Resursele turistice naturale, r. Edineț

Printre atracțiile turistice naturale cele mai cunoscute sunt Defileul Fetești – un monument al naturii de tip geologic sau paleontologic, ce include masivul de pădure Fetești, împrejurările lui, amplasat la sud-vest de satul Fetești, precum și Grotele Brânzeni, amplasate în recifele Brânzeni, la 13 km sud-est de satul Brânzeni. În satul Gordinești este amplasată Rezervația peisagistică „La Castel”, ocrotită de stat, care se înscrie de minune în complexul natural Gordinești-Buzdugeni-Brânzeni. Iar prin satul Trinca trec Toltrela Prutului, lanțuri de recife calcaroase ce sunt constituite din schelete de corali, moluște, scoici, alge și alte organisme marine, care umpleau mările tropicale Tortoniană și Sarmatică acum 10-20 milioane de ani. Ele sunt declarate monumente ale naturii și sunt protejate prin lege.

Unul dintre elementele-cheie în susținerea și promovarea turismului local constituie patrimoniul cultural, de care dispune raionul Edineț.

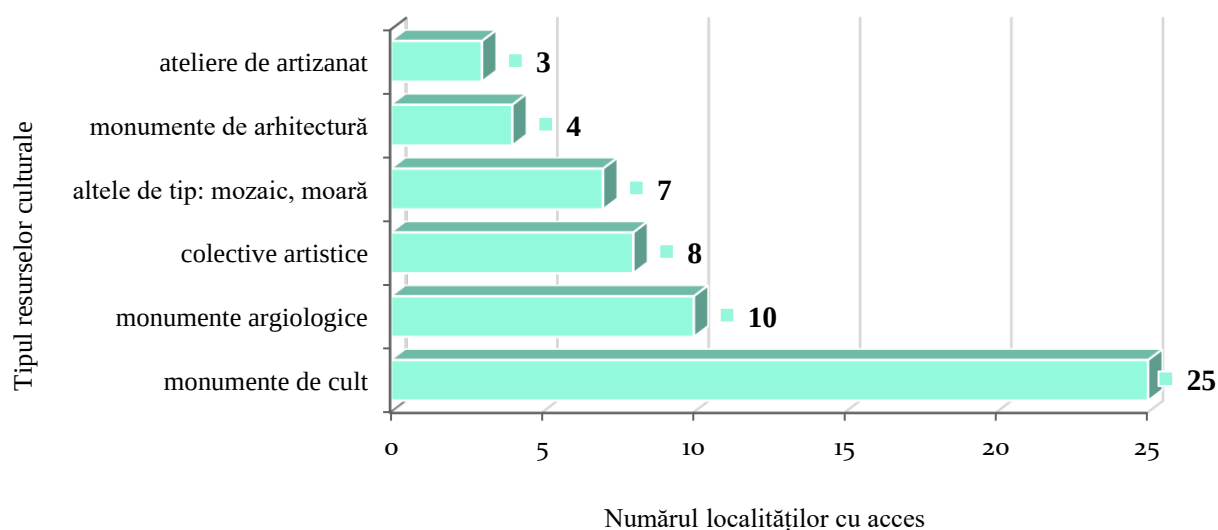

Fig. 13. Resursele turistice culturale, r. Edineț

Printre atracțiunile turistice cultural-istorice cunoscute din raionul Edineț se numără Mănăstirea cu Hramul „Nașterea Domnului” satul Zăbriceni; Parcul și reședința boierului român basarabean Vasile Stroiescu din satul Brânzeni și Centrul cultural-istoric „Cuconeștii Vechi” din comuna Cuconeștii Noi. Localitățile rurale cu potențial turistic natural și cultural ale raionului Edineț sunt satele Zăbriceni, Trinca, Fetești și Gordinești.

Suprafața **raionului Fălești** constituie 1.072 km². În componența raionului intră 76 de localități: 1 oraș, 32 comune și 43 sate. Satele cu potențial turistic (natural, cultural) din raionul Fălești sunt Pietrosu, Călinești, Izvoare.

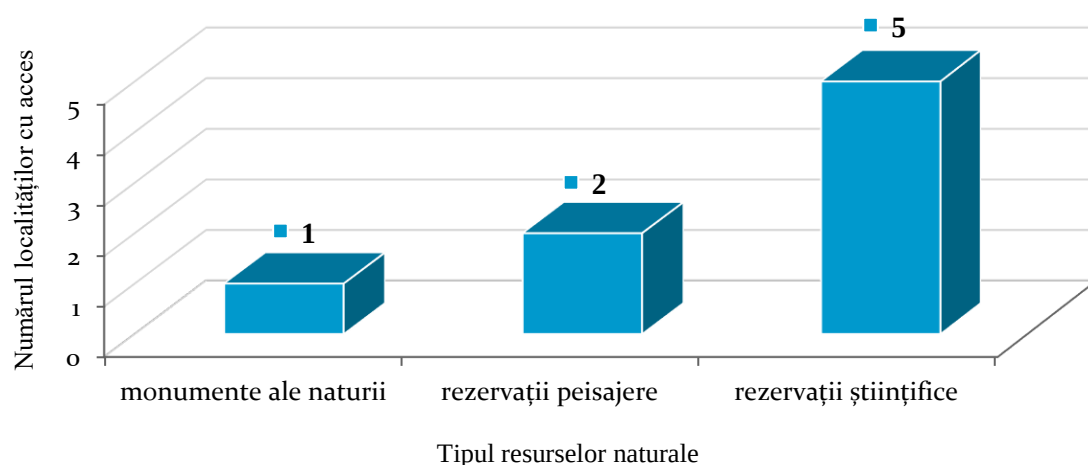

Fig. 14. Resurse turistice naturale, r. Fălești

Potențialul turistic natural al raionul Fălești este pus în evidență prin varietatea peisajelor și importanța rezervația „Pădurea Domnească”, la care au acces mai multe sate din raion precum Chetriș, Călinești, Hâncești, Drujineni și comuna Pruteni.

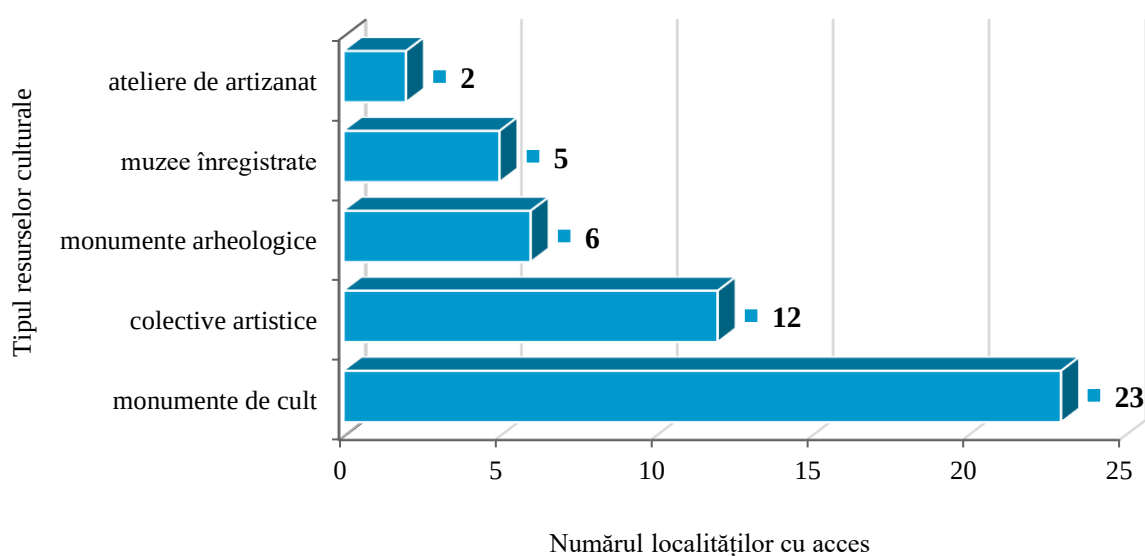

Fig. 15. Resursele turistice culturale, r. Fălești

Conform bazei de date elaborată de ADR Nord, din informația colectată de la Consiliile raionale din RDN¹², în raionul Fălești sunt înregistrate 23 de monumente de cult de tip mănăstiri și biserici, printre care Mănăstirea cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” din comuna Călinești, 12 colective artistice și 5 muzee. Conform fișei raionului Fălești, parte componentă a PRS în domeniul sporirii atractivității turistice a RDN, în raionul Fălești sunt înregistrați 168 de meșteri populari în diverse genuri de creație, dintre care 12 sunt membri ai Uniunii Meșterilor Populari din Moldova¹³.

Raionul Florești are o suprafață de circa 1.108 km². Printre principalele atracții turistice ale raionului se numără parcul dendrologic din satul Temeleuți și izvoarele din satul Izvoare.

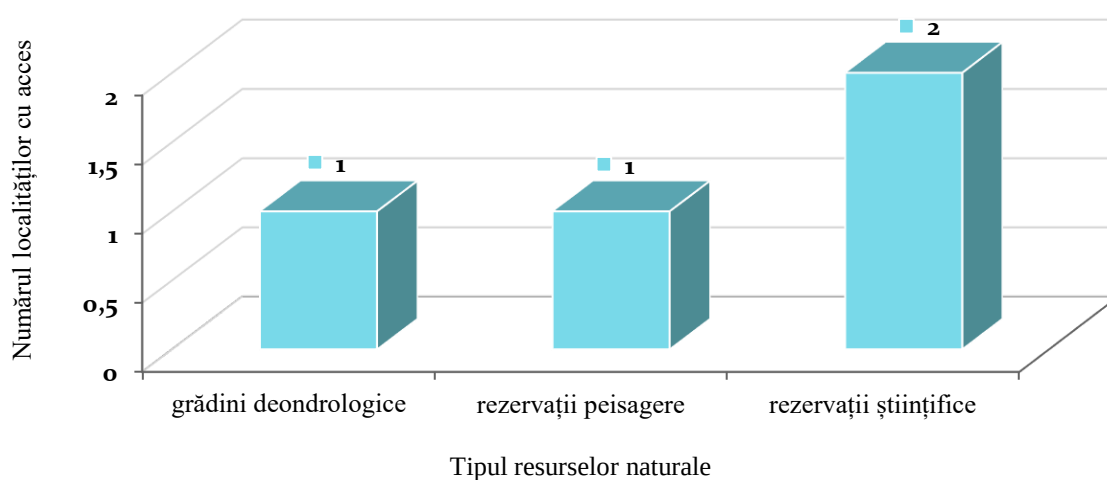

Fig. 16. Resursele turistice naturale, r. Florești

Raionul Florești, cu obiectivele sale turistice incluse în traseul turistic național, reprezintă o resursă importantă pentru turismul local, regional și constituie o mare șansă în dezvoltarea rurală. Printre obiectivele culturale incluse în circuitul turistic național se numără Mănăstirea Înălțarea Domnului satul Japca, Mănăstirea de maici „Adormirea Maicii Domnului” satul Cușelăuca, Mănăstirea de femei „Fecioara Maria de la Kazan”, biserica din lemn a Lipovenilor satul Cunicea etc.

¹² www.admnord.md

¹³ <http://admord.md/slidepageview.php?l=ro&idc=475&t=Planificare-regionala/Programe-Regionale-Sectoriale>

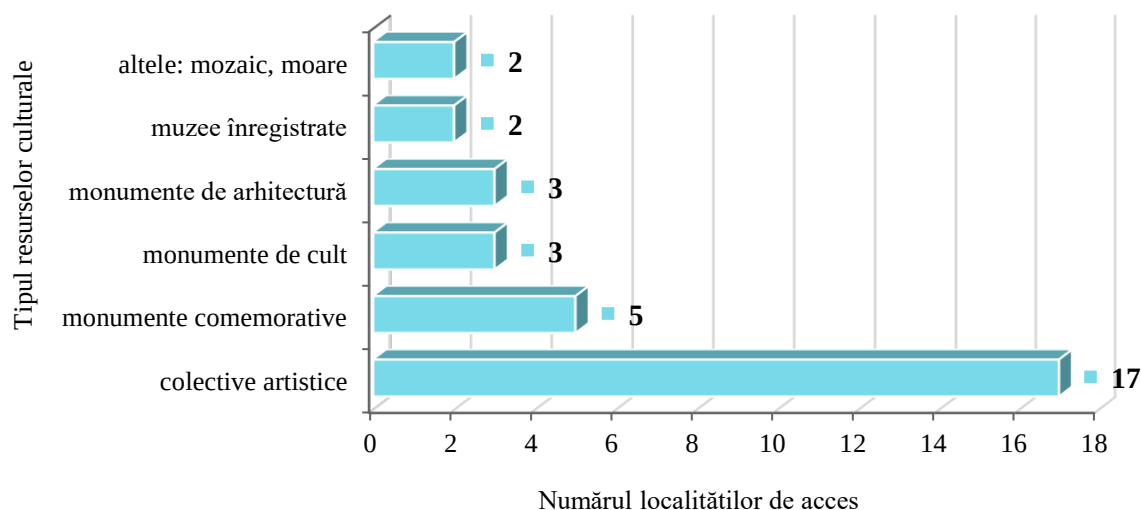

Fig.17. Resursele turistice culturale, r. Florești

Domulgeni este un sat frumos din RDN, amplasat pe malul râului Răut, cu peisaje rustice absolut încântătoare, case tradiționale autentice, unde în fiecare an se organizează Festivalul Turistic Național „Duminica Mare”.

Cele mai importante atracții turistice din **raionul Glodeni** sunt reprezentate de monumentele naturale care pot fi găsite aici și anume: reciful coralier Butești (Grotă Butești), satul Butești din cadrul comunei Camenca; Stânca Mare din satul Cobani; Suta de Movile din preajma localității Cobani; Rezervația Naturală „Pădurea Domnească”, Lacul relict „La Fontal”, în apropiere de satul Cobani; Țara Bâtlanilor, în preajma localității Balatina; Zimbrăria, care se află la 3 km de satul Moara Domnească și la aproximativ 25 km de sediul central al Rezervației „Pădurea Domnească”.

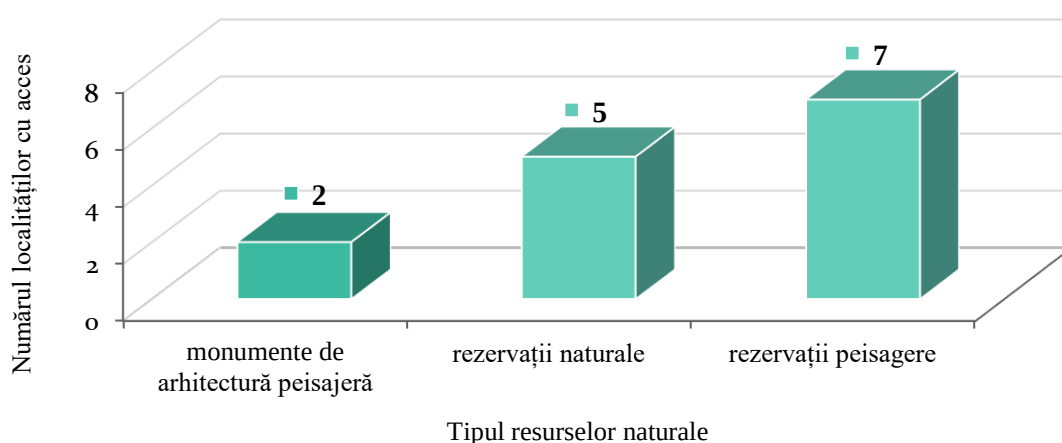

Fig. 18. Resursele turistice naturale, r. Glodeni

Monumente culturale localizate în mediul rural din raionul Glodeni ce au o importanță majoră și promovează raionul sunt: Muzeul de istorie și etnografie din satul Cajba, bisericile vechi din lemn din satele Cobani, Bisericiani, Balatina și Limbenii Vechi.

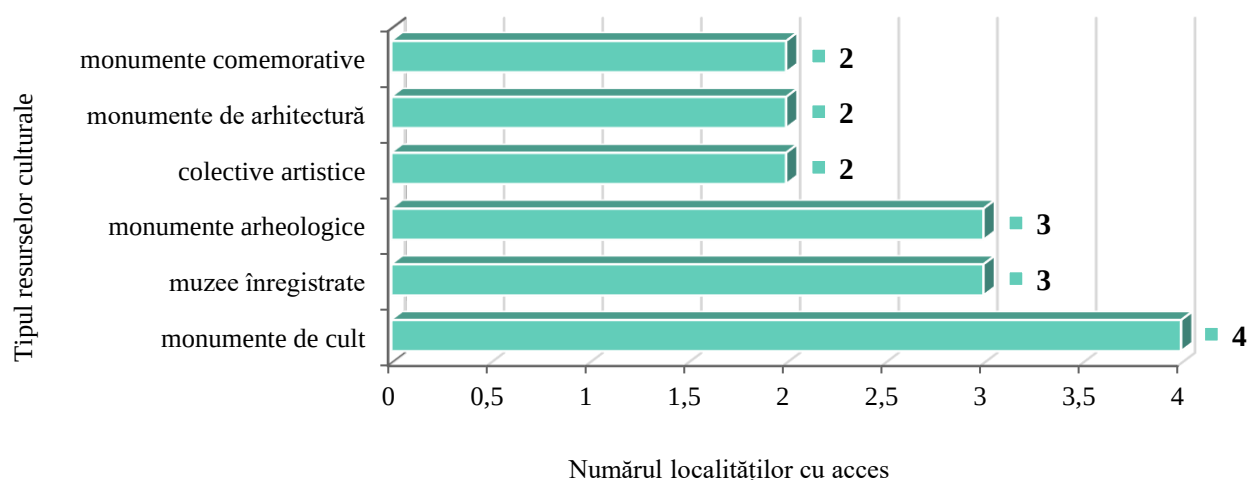

Fig. 19. Resursele turistice culturale, r. Glodeni

Raionul Glodeni deține resurse turistice unice atât la nivel național, cât și la nivel internațional. Potențialul turistic al raionului reprezintă un adevărat tezaur național, în care natura și cultura se îmbină armonios. Este foarte important ca întreaga bogăție existentă pe teritoriul raionului Glodeni să nu degradeze sau să fie distrusă, ci păstrată, protejată și administrată ecologic, conform principiilor dezvoltării durabile.

Raionul Ocnița este situat în partea de nord-est a R. Moldova, la o distanță de 236 km de Chișinău, și se învecinează cu Ucraina (regiunile Cernăuți și Vinița). Suprafața raionului este de circa 597 km².

Printre obiectivele naturale ale raionului Ocnița se numără monumente ale naturii geologic și paleontologic, precum și Rezervația peisajeră „Călărășeuca”, ce reprezintă o văgăună cu maluri priporoase, cu roci inundate din paleozoic, mezozoic și cainozoic, în care s-au format grote, peșteri, izvoare, ce se află în satul Călărășeuca. De asemenea, pe teritoriul raionului se găsește și Rezervația peisagistică „La 33 de Vaduri”, care se află la sud de satul Naslavcea și ocupă un loc de frunte în topul celor mai frumoase monumente protejate de stat.

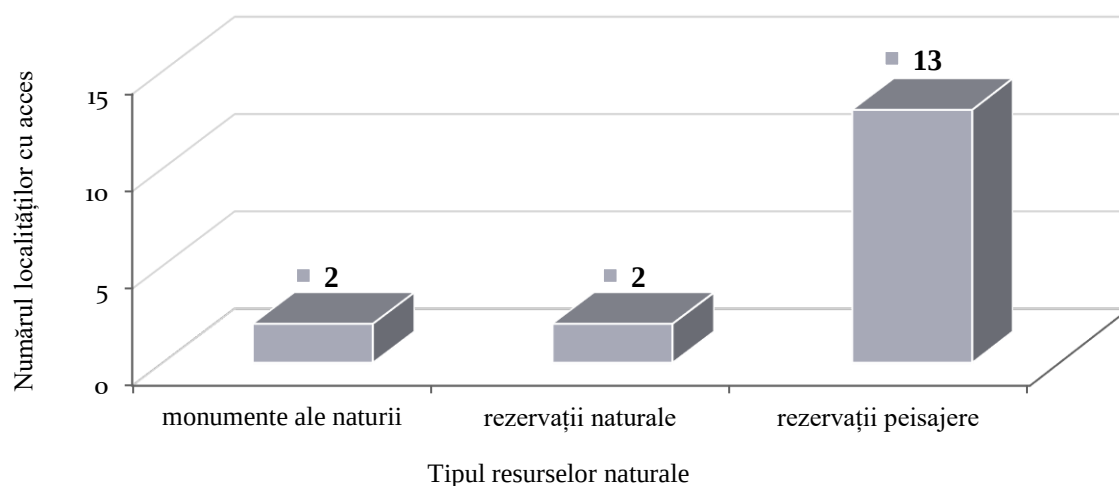

Fig. 20. Resurse turistice naturale, r. Ocnița

Printre obiectivele de interes turistic din raion se numără Mănăstirea de maici „Adormirea Maicii Domnului” din satul Călărășeuca și muzeul memorial al scriitorului Constantin Stamati, cu mormântul acestuia din comuna Ocnița.

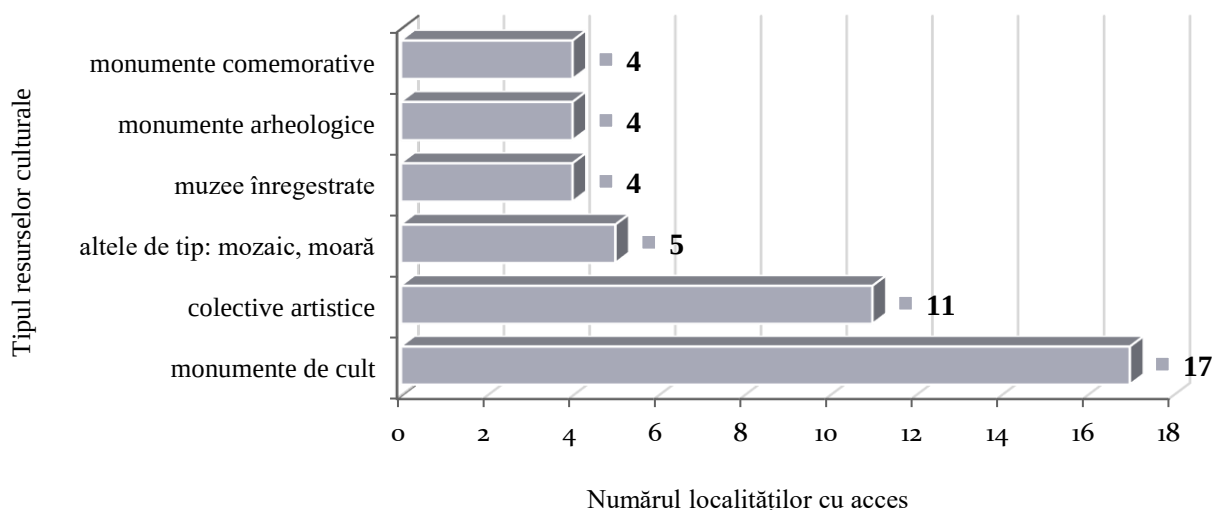

Fig. 21. Resursele turistice culturale, r. Ocnița

În componența **raionului Râșcani** intră 55 localități: 2 orașe, 26 comune și 27 sate. Principalele atracții turistice naturale pentru raion, vizitate de turiști, sunt Lacul de acumulare Costești-Stânca, Rezervația naturală „Defileul Duruitoarea”, amplasată în satul Duruitoarea. Defileul se află în bazinul inferior al râului Ciuhur, are multe grote, peșteri, stânci de forme ciudate. Defileul de lângă satul Văratice este foarte pitoresc, grație abundenței ierburilor și florilor. Suta de Movile, cu cel mai înalt vârf (30 m) – Movila țiganului, este o arie protejată din apropierea Prutului, care se află între satele Braniște (raionul Râșcani) și Cobani (raionul Glodeni).

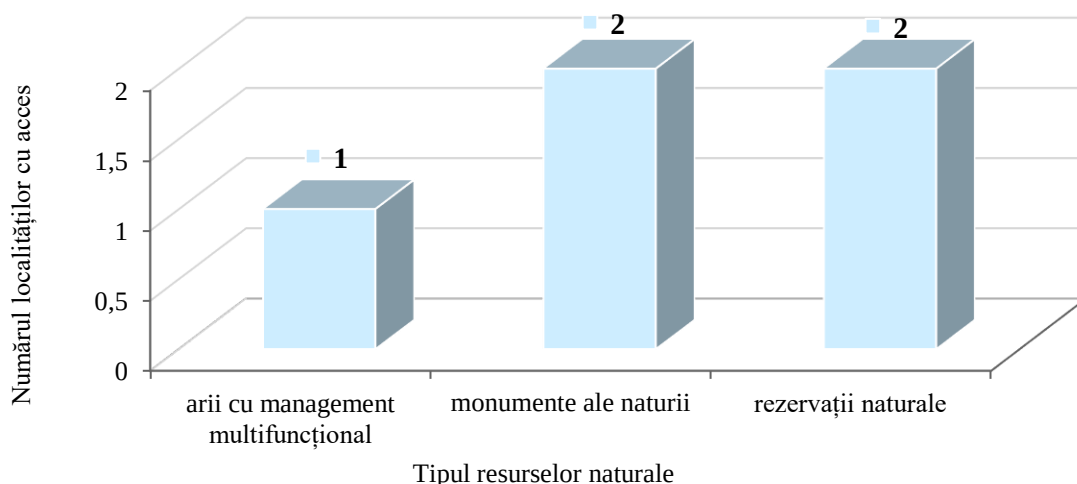

Fig. 22. Resursele turistice naturale, r. Râșcani

Potențialul turistic al raionului Râșcani este dat de un ansamblu de elemente naturale, cu rol determinant, și de câteva obiective social-culturale. Fiecare component natural iese în evidență prin elementele ce au rol aparte în promovarea și valorificarea turismului.

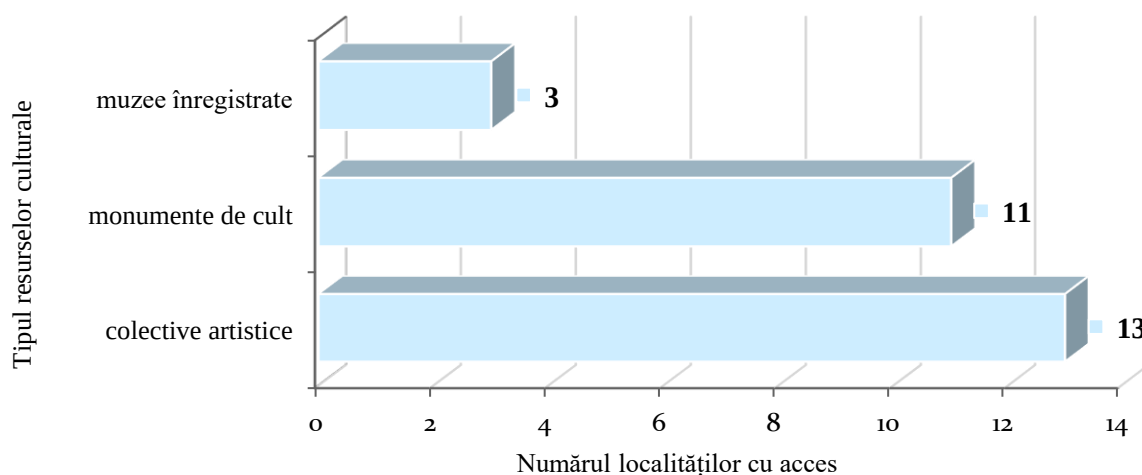

Fig. 23. Resursele turistice culturale, r. Râșcani

Localitățile rurale din raionul Râșcani, cu potențial turistic natural și cultural, sunt Duruitoarea Veche, Costești și Mihăilenii Noi.

Raionul Sângerei este situat la o distanță de 110 km de la capitala R. Moldova. Suprafața raionului este de circa 1.033 km². Raionul are în componența sa trei monumente ale naturii geologic și paleontologic, printre care Monumentul naturii „Movila Măgurii”, care se înalță la hotarul raioanelor Ungheni și Fălești, precum și Rezervația de plante medicinale „Rădoaia” (73 ha) din ocolul silvic Alexandreni, satul Rădoaia.

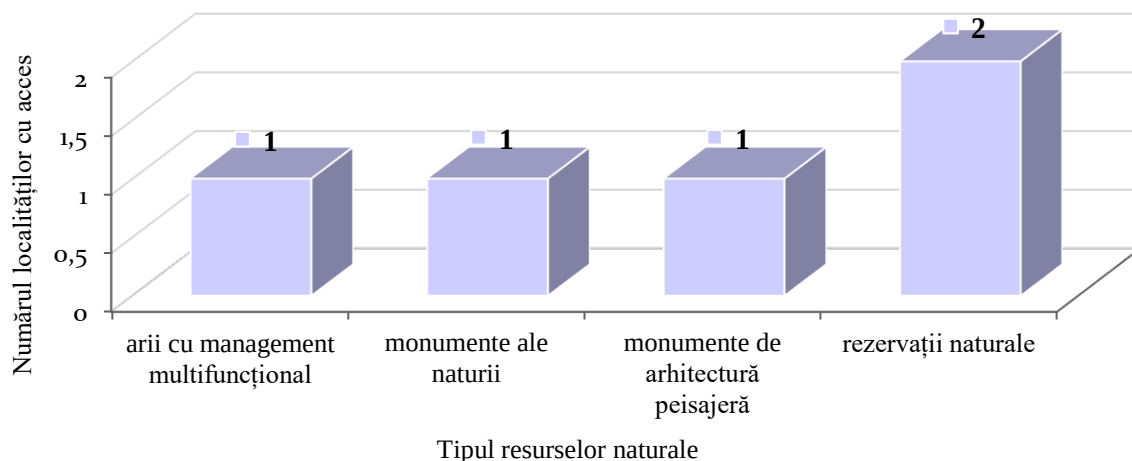

Fig. 24. Resurse turistice naturale, r. Sângerei

Din ansamblul atracțiilor antropice un interes aparte pentru turism prezintă elementele de cultură materială și spirituală, precum și cele care marchează momente și locuri legate de trecutul istoric al teritoriului respectiv. Conform datelor analizate de ADR Nord, în raionul Sângerei sunt înregistrate 22 de mănăstiri și biserici: Mănăstirea Bocancea (mănăstire de călugări), Hramul Sfinții Apostoli Petru și Pavel din satul Bocancea-Schit și Mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului”, satul Coada Iazului, Biserica de lemn „Sfântul Nicolae”, construită în anul 1791 și situată în satul Heciul Vechi etc.

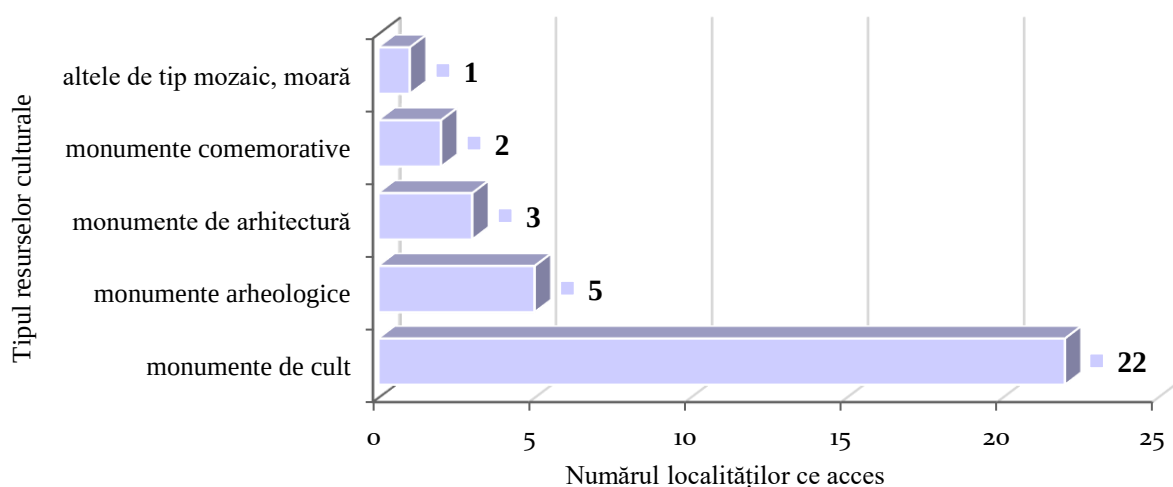

Fig. 25. Resursele turistice culturale, r. Sângerei

Actualmente, în raionul Sângerei sunt înregistrați peste o sută de meșteri populari. Printre meșteșugurile practicate în raion se numără țesutul covoarelor, broderitul și croșetatul, prelucrarea lemnului, împletitul în lozie.

Raionul Soroca reprezintă unul dintre raioanele RDN cu potențial variat și complex, cu capacități suficiente pentru asigurarea unei activități turistice permanente. Raionul

Soroca cuprinde 68 de localități: 1 municipiu, 34 de comune și 33 de sate. Suprafața raionului este de circa 1.043 km².

Potențialul turistic al raionului Soroca este dat de numeroase obiective naturale, dar mai ales istorice și arhitectonice. În raionul Soroca sunt înregistrate 411 monumente arheologice, istorice, arhitecturale și de artă, dintre care 66 sunt în orașul Soroca. Dintre acestea frecvent solicitate în programele turistice sunt Schitul rupestru monastic Bechir (Peștera Bechir) – complex rupestru monastic din sec. VII-IX; Rezervația Rudi-Arionești reprezintă, de asemenea, o comoară forestieră, un adevărat monument creat de natură, care include în limitele sale trei defileuri împădurite ale trei sate: Arionești din raionul Dondușeni și Tătărauca Veche și Rudi din raionul Soroca. Tot aici poate fi specificat și Arcul geodezic Struve din satul Rudi – unicul monument din R. Moldova inclus de UNESCO în lista atracțiilor culturale și naturale mondiale etc.

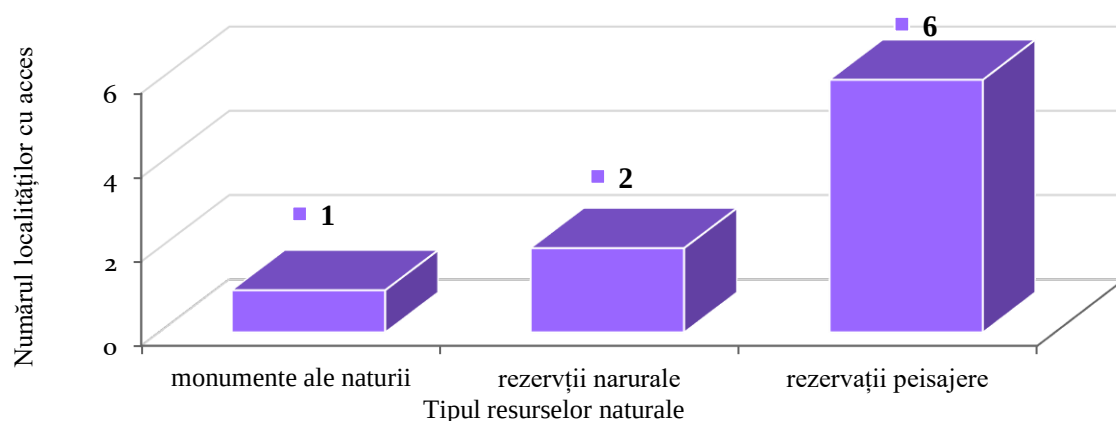

Fig. 26. Resurse turistice naturale, r. Soroca

De menționat că în Soroca există obiective turistice cu valoare deosebită, cunoscute la nivel național și internațional. Cetatea Soroca este singurul monument al epocii medievale din R. Moldova. Monumentul „Lumânarea Recunoștinței” constituie o importantă zidire din istoria modernă a R. Moldova.

Se constată prezența în raionul Soroca a numărului mare de monumente de cult de tip biserici și mănăstiri (59 din totalul resurselor culturale). Printre acestea este Mănăstirea „Sfânta Treime” din satul Rudi, una dintre cele mai vechi mănăstiri din R. Moldova, înălțată în anul 1777. De asemenea, și Mănăstirea „Acoperământul Maicii Domnului” din satul Cosăuți.

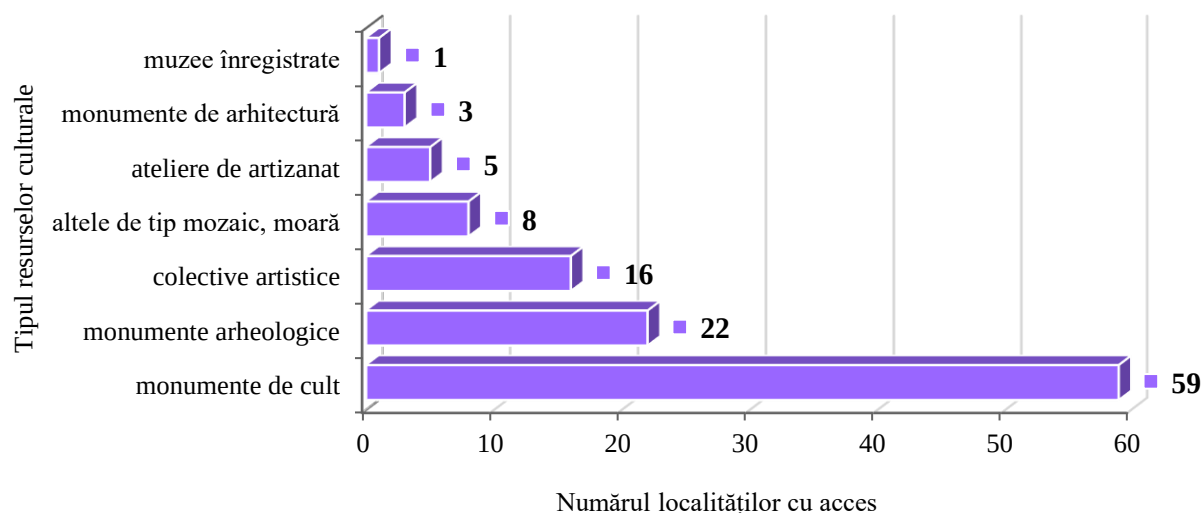

Fig. 27. Resurse turistice culturale, r. Soroca

După cum este prezentat în grafic, în raionul Soroca sunt înregistrate 16 colective artistice și 5 ateliere de artizanat. Printre acestea pot fi exemplificate Centrul de meșteșuguri populare „Fantezie” din satul Vădeni, Laboratorul în aer liber de cioplit în piatră Î.I. „Ion Lozan” din satul Cosăuți¹⁴.

3.2. Evaluarea situației actuale a structurilor de primire cu funcție de cazare și cu funcție de alimentare.

RDN dispune de o gamă largă, diversificată de resurse turistice naturale și culturale. Valorificarea lor va determina atragerea turiștilor în regiune, iar investițiile în turism vor permite regiunii să folosească privilegiile potențialului său turistic pentru a-și îmbunătăți avantajele competitive.

Este de menționat că existența resurselor turistice valoroase în regiune, deși importante, nu constituie unicele elemente care îl determină pe turist să rămână în regiune. RDN are o poziție geografică avantajoasă, fiind în apropiere de frontiera moldo-română și frontiera moldo-ucraineană. Aceste condiții sunt favorabile pentru dezvoltarea turismului transfrontalier și turismului intern.

Tipurile de structuri de primire turistică din mediul rural și regimul juridic al acestora sunt abordate în Hotărârea Guvernului nr. 643/2003, cu privire la aprobarea *Normelor metodologice și criteriilor de clasificare a structurilor de primire turistică cu funcție de cazare și de servire a mesei*.¹⁵

¹⁴ <http://admord.md/slidepageview.php?l=ro&idc=475&t=/Planificare-regionala/Programe-Regionale-Sectoriale>

¹⁵ <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=303634>

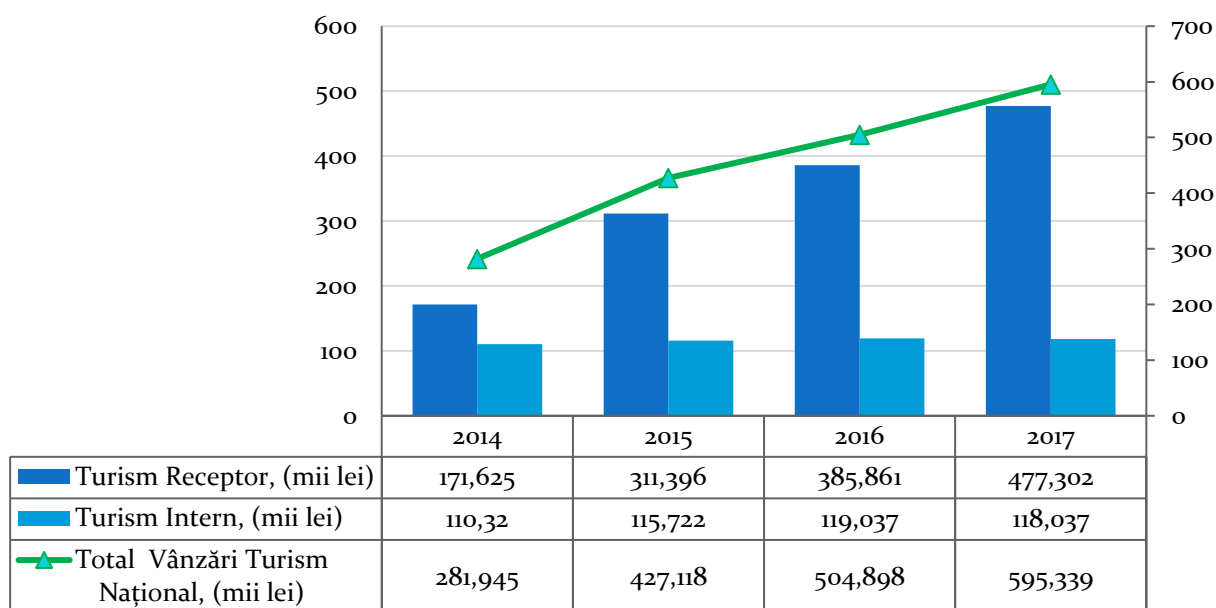
Statisticile înregistrate de unitățile de cazare de toate tipurile indică o creștere și mai mare a numărului de turiști străini cazați de peste 2,2 ori (vezi Tabelul 2). Astfel, gradul de asimilare al străinilor sosiți în R. Moldova de către agențiile turistice și tur-operatori este una mică și în scădere constantă: de la cca 15% în anul 2014 la 12% în anul 2017, chiar și pe fonul creșterii numărului de turiști străini sosiți în țară¹⁶.

Tabelul 2. Statistica turiștilor străini cazați în unitățile de cazare din Moldova

Ani	Turiștii cazați în unitățile de cazare	Cheltuielile medii efectuate de un turist în unitățile de cazare	Durata medie de ședere a unui turist, zile	Volumul vânzărilor în unitățile de cazare (mii, lei)
2014	93,897	703 lei	2.6	171,624
2015	94,348	1,150 lei	2.9	311,395
2016	121,340	1,060 lei	3.0	385,861
2017	145,165	1,096 lei	3.0	477,302

Sursa: BNS

Concomitent cu dublarea numărului de turiști străini în perioada analizată se atestă și o creștere a cheltuielilor acestora, de la 632 lei în 2010 la 1,096 lei în 2017, în timpul șederii, fapt care a dus la creșterea volumului încasărilor din turismul receptor de peste 3 ori în perioada analizată (vezi Fig. 27). În același timp, cheltuielile zilnice ale străinilor doar în unitățile de cazare sunt cu peste 9% mai mari decât cheltuielile turiștilor moldoveni care pleacă peste hotare (1,002 lei în anul 2017)¹⁷.

Sursa: calculele în baza datelor BNS

Fig. 28. Veniturile din turismul național

¹⁶ Cartea albă pentru reforma cadrului normativ-regulator al industriei turismului din R. Moldova

¹⁷ Cartea albă pentru reforma cadrului normativ-regulator al industriei turismului din R. Moldova

Încasările din turismul receptor au crescut anual cu 17,8%, pe când cele din turismul intern au crescut doar cu 4,4% anual în perioada anilor 2010-2017.

Pentru un potențial turist este, de asemenea, necesar să luăm în considerare rețeaua rutieră națională care duce spre centru – Chișinău. Deși, în cazul turismului de tranzit, nu este ușor să convingi turiștii să se oprească peste noapte, mergând spre destinații turistice¹⁸.

RDN are un total de 4761 de locuri de pat, a doua cea mai mare ofertă de locuri/paturi din R. Moldova din punct de vedere al capacității de cazare, după capitală (8936)¹⁹. Astfel, estimăm că RDN oferă capacități ample de cazare pentru dezvoltarea turismului. Nu există, din păcate, date regionale pentru staționarea peste noapte a turiștilor, date oficiale sunt prezentate de către BNS la nivel național. Astfel, după scăderea treptată a numărului de înnopțări în pensiunile agroturistice din R. Moldova, de la 49486 (anul 2009) la 24690 (anul 2015), în anul următor (2016) numărul de sejururi a crescut la 35306 înnopțări. Proporția turiștilor străini este o minoritate, fiind doar de 6536 de staționări peste noapte, ceea ce reprezintă un declin dramatic în comparație cu cel mai puternic an 2013 (15380 de nopți de cazare pentru turiștii străini)²⁰.

Trebuie de remarcat că cea mai mare capacitate de cazare a turiștilor în RDN sunt în mediul urban (municipiile Bălți și Edineț). Dintre cele 45 de structuri de cazare, înregistrate în regiune în anul 2015, cele mai multe sunt reprezentate de hoteluri (24 de hoteluri la nivel regional) și tabere de vacanță (15 de unități la nivel regional). Dintre acestea, 10 structuri de cazare sunt amplasate în municipiul Bălți²¹. Unitățile de cazare aflate în minoritate sunt reprezentate de pensiuni turistice, vile turistice, structuri de întremare, pensiuni agroturistice. Astfel, din informațiile colectate de la Consiliile raionale din RDN, pentru PRS în domeniul sporirii atractivității turistice a RDN, capacitatea de cazare în regiune, în funcție de locuri-pat disponibile, în raionul Edineț sunt înregistrate 508 de locuri, iar raionul Briceni – 93 de locuri/paturi.

¹⁸ Strategia și Planul de acțiuni în domeniul specializării regionale în R. Moldova, Regiunea de Nord” // <http://adnord.md/lib.php?l=ro&idc=442&t=/Planuri-rapoarte-i-publicatii/Publicatii/Studii&>

¹⁹ Strategia și Planul de acțiuni în domeniul specializării regionale în Moldova, Regiunea de Nord” // <http://adnord.md/lib.php?l=ro&idc=442&t=/Planuri-rapoarte-i-publicatii/Publicatii/Studii&>

²⁰ <http://statbank.statistica.md/pxweb/pxweb/ro/40%20Statistica%20economica/40%20Statistica%20economica>

²¹ PRS în domeniul sporirii atractivității turistice a RDN, pag. 16.

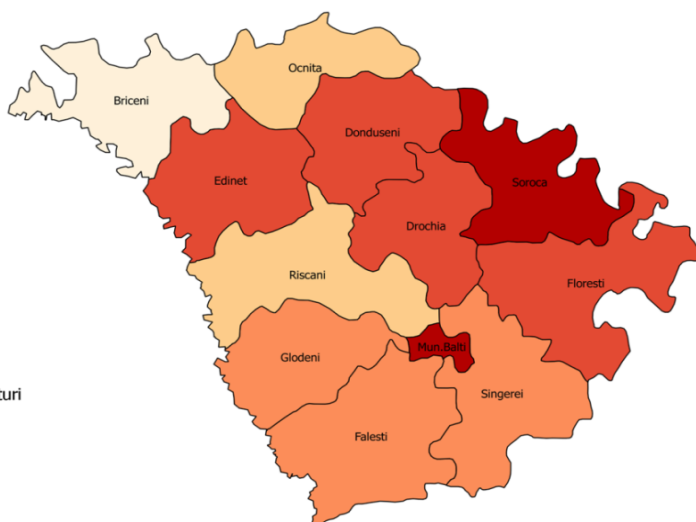
Capacitatea existentă a structurilor de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare

Raionul / Municipiul	Numărul de paturi
Briceni	93
Donduseni	426
Drochia	404
Edinet	508
Falesti	367
Florești	426
Glodeni	364
Ocnita	280
Riscani	285
Singerei	370

Legend

Capacitatea de primire a turiștilor, paturi

93.0 - 93.0
93.0 - 285.0
285.0 - 370.0
370.0 - 508.0
508.0 - 757.0

Harta 1. Capacitatea structurilor de primire turistică cu funcție de cazare, pe raion

În scopul protecției turiștilor, serviciile de cazare și de servire a mesei este asigurat numai în structuri de primire turistice clasificate și înregistrate. Din aceste considerente, ADR Nord a înaintat un demers către Agenția de Investiții²², prin care a solicitat oferirea informațiilor despre pensiuni turistice și agropensiuni, vile turistice și sate de vacanță funcționale, înregistrate în RDN. Astfel, din informația prezentată putem concluziona că în RDN sunt înregistrate 25 de structuri de primire turistice, cu funcții de cazare și de servirea mesei, printre care 14 hoteluri²³, 5 pensiuni turistice²⁴, 4 vile turistice²⁵ și 2 pensiuni agroturistice²⁶.

²² În rezultatul reformei Administrației Publice Centrale, a fost creată Agenția de Investiții, aprobată în luna aprilie 2018, prin fuziunea Organizației de Atragere a Investițiilor și Promovare a Exportului din Moldova și a Agenției Turismului.

²³ **Hotel** – structură de primire turistică, destinată cazării turiștilor în clădiri sau în corpuri de clădiri, care pune la dispoziția turiștilor camere sau apartamente dotate corespunzător, prestează servicii specifice și dispune de recepție și de spații de servire a mesei în incintă. Categoriile de clasificare a hotelurilor sunt: 5, 4, 3, 2, 1 stele.

²⁴ **Pensiune turistică** – structură de primire turistică, situată într-o localitate urbană sau rurală, destinată cazării turiștilor, cu o capacitate între 3 și 20 de camere, funcționând în locuințe private sau în clădiri independente, care asigură și pregătirea, și servirea mesei.

²⁵ **Vilă turistică** – structură de primire turistică, cu capacitate relativ redusă, destinată cazării turiștilor, funcționând în clădire independentă, situată, de regulă, în zone de interes turistic și care prestează servicii specifice turiștilor. Categoriile de clasificare a vilor sunt: 5, 4, 3, 2, 1 stele.

²⁶ **Pensiune agroturistică** – structură de primire turistică, situată într-o localitate rurală, destinată cazării turiștilor, cu o capacitate între 3 și 20 de camere, funcționând în locuințe private sau în clădiri independente, care asigură o parte din alimentația turiștilor cu produse din gospodăria proprie.

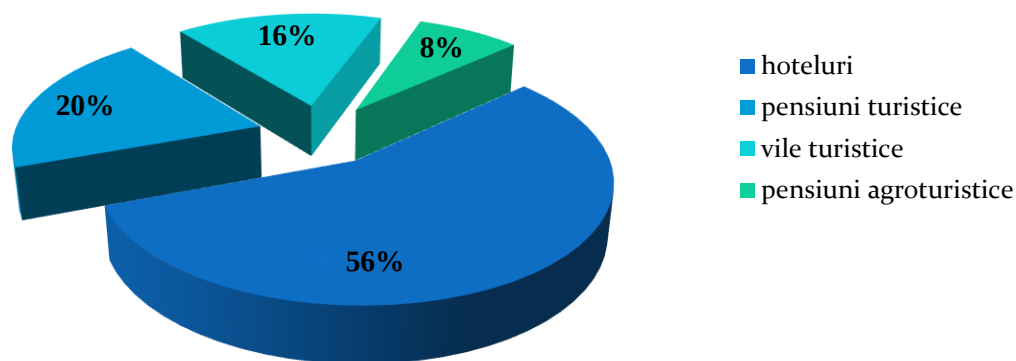

Fig.29 Structuri de primire turistice cu funcție de cazare și de servire a mesei în RDN

În urma unui sondaj pe un eșantion de 100 de respondenți, realizat de Royal Haskoning DHV (Republica Cehă) în perioada 22-26 ianuarie 2018 în cadrul proiectului „Elaborarea strategiei și planului de acțiuni în domeniul specializării regionale în Moldova, Regiunea de Nord”, implementat de Agenția Cehă pentru Dezvoltare, concluzionăm că majoritatea turiștilor sosesc în RDN pentru o zi (45%). Cu toate acestea, cel de-al doilea grup (30%) este format din turiștii care sosesc în RDN pentru șapte sau mai multe nopți (deși, în mare parte, vizitează familii și prieteni). Atunci când își petrec noaptea în regiune, turiștii sunt cazați la prieteni (44%), care este cel mai predominant tip de cazare comparativ cu cazarea la hotel (4%). Principalul motiv pentru a vizita regiunea sunt cumpărăturile (37%), vizitarea prietenilor și rudelor (25%)²⁷.

În țara noastră produsul turistic rural este în curs de cristalizare. În momentul de față, produsul turistic rural îmbracă forma unor gospodării sau a unor așezări care oferă prestații turistice primare. Turismul rural sau agroturismul presupune servicii de calitate. Echipamentele turismului rural trebuie să dispună de o dotare sanitară modernă, de condiții de confort atât pentru găzduire, cât și pentru alimentație publică, de căi de acces și mijloace de comunicație.

²⁷ Strategia și planul de acțiuni în domeniul specializării regionale în Moldova, Regiunea de Nord // <http://admord.md/lib.php?l=ro&idc=442&t=/Planuri-rapoarte-i-publicatii/Publicatii/Studii&>

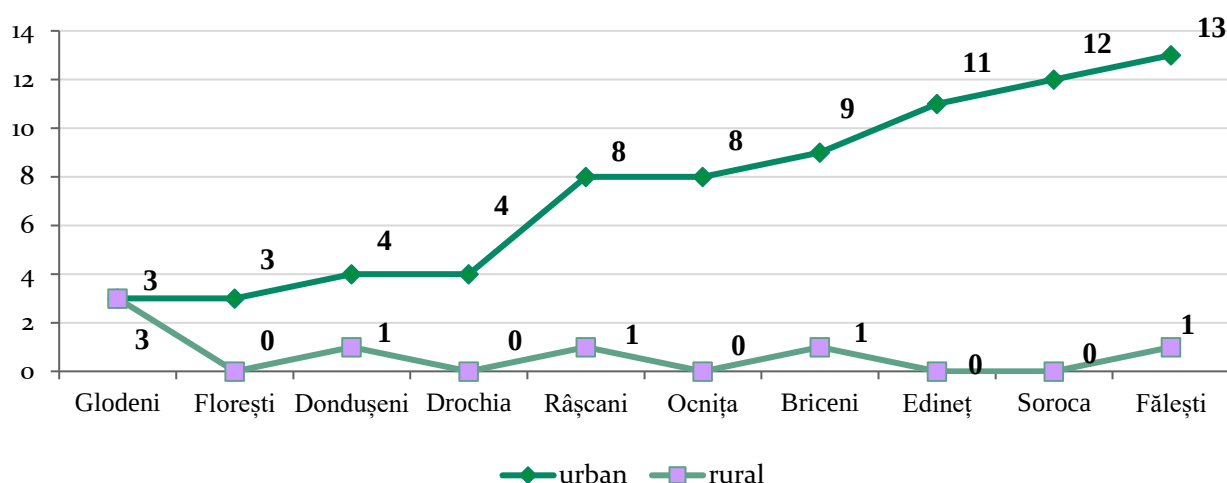

Fig. 30. Repartiția unităților de alimentare publică în mediul urban/rural, pe raioane

Este de remarcat faptul că unitățile de alimentare în mediul rural sunt slab dezvoltate sau practic lipsesc, iar turiștii nu au unde lua masa în condiții de siguranță alimentară. Gastronomia autohtonă, la fel ca și cultura, reflectă, prin fiecare fel de mâncare, vasta istorie a fiecărei regiuni.

Deși mai puțin cunoscută în afara țării, bucătăria moldovenească se bucură întotdeauna de aprecieri sincere și entuziasm în rândul turiștilor de pretutindeni, surprinși să găsească în farfurie un preparat poate cunoscut și, totuși, al cărui gust să fie mult diferit datorită mirodeniilor și metodelor de gătire specifice fiecărei regiuni, localități și/sau chiar gospodării.

3.3. Particularități ale satelor moldovenești din RDN ca atracții turistice

Satul moldovenesc este un simbol al neamului, care păstrează tradițiile și obiceiuri, bucătăria tradițională și meșteșugăritul etc., orientat spre renașterea și menținerea acestui faimos tezaur. Satul moldovenesc este o parte integrantă a potențialului turistic rural autohton, care în ultimii ani s-a dezvoltat foarte rapid, fiind unul dintre genurile de activitate foarte profitabilă, pentru că:

- ✓ majoritatea resurselor turistice se găsesc în sate sau în apropiere;
- ✓ este locul unde s-au conservat tradițiile populare;
- ✓ oamenii gospodari și foarte ospitalieri.

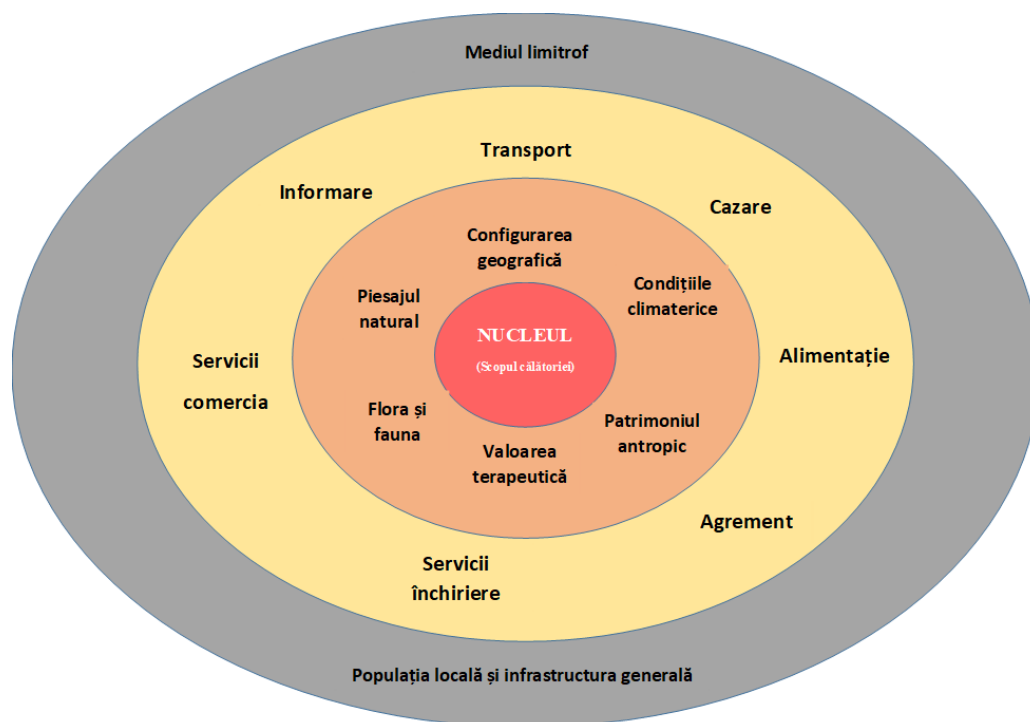
Dar, cu regret, nu orice sat moldovenesc poate fi și sat turistic. Pentru ca o localitate să fie introdusă în circuitul turistic și declarat destinație turistică, este necesar ca aceasta să îndeplinească anumite criterii minime:

1. Să dețină potențial turistic deosebit;
2. Să fie asigurată cu utilități publice;

3. Să aibă acces la drumurile naționale;
4. Să fie asigurată cu spații de cazare clasificate în corespundere cu normele metodologice de clasificare a structurilor de primire turistică din R. Moldova²⁸;
5. Să existe în localitate unitate de poștă și telecomunicații;
6. Să fie asigurată cu asistență medicală sub forma unui post de prim ajutor și de post de poliție pentru ordine și siguranță publică;
7. Să fie asigurată cu indicatoare, panouri cu trasee turistice marcate de interes local, pentru facilitarea drumețiilor;
8. Să existe spații comerciale pentru produse alimentare, legume, fructe, produse igienice etc.

Fig. 31. Componentele produsului turistic rural

Componentele atractive ale unei localități rurale sunt formate din frumusețea

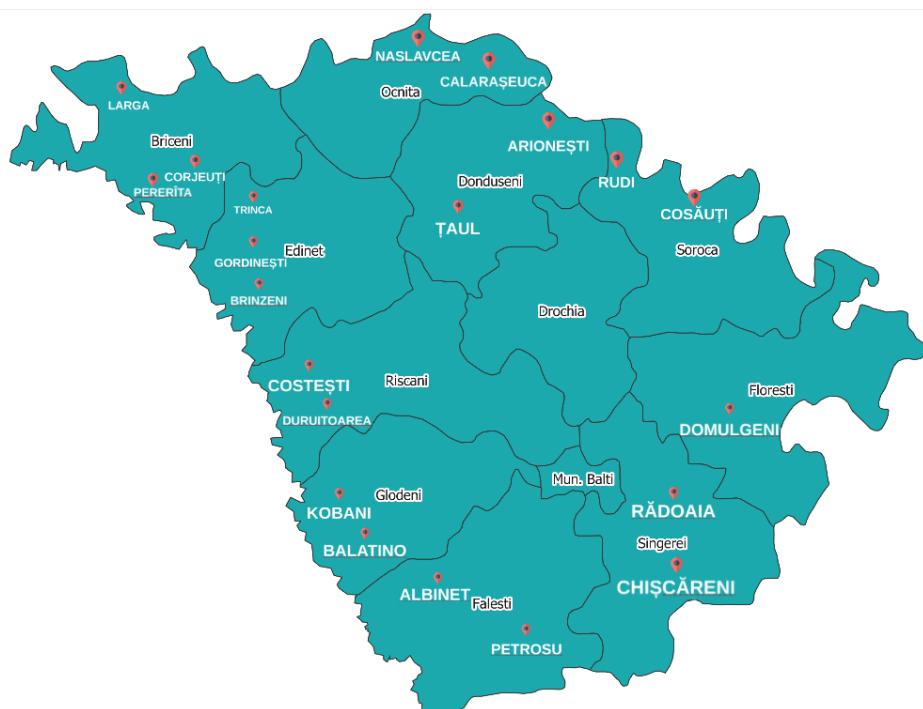
peisajului natural, prezența pădurilor, lacurile prezente în sau lângă localitate, plantele medicinale, specializarea agricolă a localității, evenimente specifice localității rurale etc.

În funcție de specificul localității rurale, de potențialul turistic existent, satele turistice pot fi clasificate în: *sate turistice etnografico-folclorice*, *sate turistice de creație artistică și artizanală*; *sate turistice climaterice și peisagistice*, *sate turistice viti-pomicole*, *sate turistice pescărești și de interes vânătorească*, *sate turistice pastorale*, *sate turistice de interes istoric*. Aplicarea principiului specializării în domeniul organizării și funcționării satului turistic este

²⁸ Normele metodologice de clasificare a structurilor de primire turistică cu funcțiuni de cazare și de servire a mesei au drept scop clasificarea structurilor de primire turistică cu funcții de cazare și de servire a mesei din R. Moldova, ce stabilesc următoarele tipuri de structuri de primire turistică cu funcții de cazare, care pot funcționa în R. Moldova: hotel-apartament; motel; vilă turistică; bungalow; pensiune turistică; pensiune agroturistică; camping; tabără de vacanță; sat de vacanță; botel etc.

cu atât mai necesară, cu cât fiecare localitate rurală constituie o entitate, cu particularități proprii și activități specifice, care nu trebuie decât să fie identificate și valorificate, cât mai eficient posibil, din punct de vedere turistic. De asemenea, stabilirea tipurilor de sate turistice constituie un mijloc de atragere a turiștilor, în funcție de motivațiile și opțiunile lor turistice, la fel și realizarea unei promovări eficiente și specifice în funcție de particularitățile fiecărui tip de sat turistic.

Astfel, în urma interpretării datelor primare ale localităților rurale din RDN, prezentate de APL de nivelul II, colectate pentru elaborarea PRS în domeniul sporirii atractivității turistice a RDN, care a inclus 408 sate, au fost identificate 22 de sate care au înregistrat cele mai valoroase elemente turistice naturale îmbinate cu cele antropice. Printre acestea se disting Peștera „Bortu Ciuntului” și stânca „Fetești” (izvorul lui Luca) din *satul Corjeuți*, r. Briceni; Peștera Emil Racovița din *satul Criva*; Casa-muzeu Grigore Vieru din *satul Pererâta*, r. Briceni; Rezervația peisagistică Rudi-Arionești, care include în limitele sale trei defileuri împădurite ale trei sate: *Arionești* din r. Dondușeni și *Tătărauca Veche și Rudi* din r. Soroca; Parcul din *satul Țaul*, r. Dondușeni; Conacul „Vasile Stroiescu” din *satul Brânzeni*, r. Edineț; Rezervația „La Castel” din *satul Gordinești*, r. Edineț; Defileul Trinca din *comuna Trinca*, r. Edineț; Monumentul naturii „Arborele secular” din *satul Rediu de Sus, comuna Albinețul Vechi*, r. Fălești; Festivalul turistic național „Duminica Mare” din *satul Domulgeni*, r. Florești; Galeria de Sofci din *satul Băhrinești*, r. Florești; Rezervația științifică „Pădurea Domnească”, *satul Balatina*, r. Glodeni; Rezervația peisagistică Călărășeuca, r. Ocnița; Mănăstirea Adormirea Maicii Domnului din *satul Călărășeuca*, r. Ocnița; Complexul de la Naslavcea, r. Ocnița, unde se evidențiază Râpa lui Carp și Râpa Rudi; Grotele din regiunea Pruteană, Defileul de lângă *satul Duruitoarea*, r. Râșcani; Laboratorul în aer liber de cioplit în piatră, conducător Ion Lozan, *satul Cosăuți*, r. Soroca.

Harta 2. Satele din RDN cu potențial turistic natural și/sau antropic

În vederea obținerii unei imagini despre infrastructura fizică și potențialul existent în cele 22 de localități rurale identificate, ADR Nord a expediat chestionare către APL I. Acestea permit conturarea unor particularități specifice de dezvoltare a localității rurale. Analiza datelor ne arată că majoritatea satelor investigate au acces la drumurile de importanță națională, ceea ce constituie un avantaj. Totodată, drumurile locale necesită să fie reabilitate, acesta fiind o prioritate a Guvernului R. Moldova în cadrul programului „Drumuri bune pentru Moldova”²⁹, aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 225 din 12 martie 2018.

O situație mai dificilă se atestă la capitolul dezvoltarea serviciilor de utilități publice. Astfel, sistemul de alimentare cu apă în cele mai multe sate lipsește, doar unele din ele sunt conectate la sistemul de apă: satul Rădoaia în proporție de 20%, satul Corjeuți – 15%, satul Rudi – 5%, satul Brânzeni – 35%, orașul Lipcani – 35%, satul Domulgeni – 90% și satul Băhrinești – 100%.

Conectarea gospodăriilor la sistemul de canalizare este și mai problematică. În acest sens, doar orașul Lipcani este conectat la sistemul de canalizare în proporție de 20%, iar în satul Băhrinești sunt conectate la sistemul de canalizare doar instituțiile publice.

Cu toate acestea, APL I manifestă inițiative de a susține și de a promova dezvoltarea turismului rural prin accesarea fondurilor naționale și internaționale, prin atragerea de investiții pentru dezvoltarea infrastructurii locale, precum și facilitarea creării

²⁹ Programul prevede reabilitarea a circa 1200 km de drumuri, în aproape 1200 de localități. Suma totală a investițiilor se cifrează la cca 1,6 miliarde de lei. Baniile vor fi alocate din Fondul Rutier – 500 de milioane de lei, și din Bugetul de Stat – 1100 de milioane de lei.

ÎMM în localitate etc. În acest context, am putea menționa Proiectul „Modernizarea meșteșugurilor pentru dezvoltarea satului Băhrinești”, proiect din satul Rădoaia cu privire la încurajarea meșterilor populari la participarea anumitor expoziții etc.

În **concluzie**, putem preciza că turismul rural propriu-zis reprezintă cea mai bună modalitate de a valorifica resursele turistice locale, mai cu seamă pensiunile turistice și agropensiunile, precum și alte forme specifice de cazare. Cazarea în casele gospodarilor este și va rămâne simbolul și prima formă de primire a turiștilor, deoarece imaginea săteanului conferă ospitalitatea și căldura de care se bucură turistul.

Este de remarcat că satul moldovenesc poate fi o resursă comercializată pe piața națională și internațională, dacă se conservă și se promovează autenticitatea, arhitectura tradițională și estetica ruralului.

Fiecare sat cu potențial turistic natural sau/și cultural pentru a fi inclus în circuitul turistic, în primul rând trebuie să identifice persoane cu spirit antreprenorial dornici să inițieze afaceri de turism rural, și la fel de important ar fi specializarea localității, identificarea unei particularități specifice al produsului turistic atractive pentru turiști, pe care îl poate oferi localitatea. Astfel, mulțumirea turiștilor nu este responsabilitatea doar a proprietarilor de pensiuni, ci a tuturor cei implicați în activitățile prezentate în imaginea de mai jos:

Fig. 32. Lanțul serviciilor turistice

3.4. Analiza SWOT a turismului rural și agroturismului din RDN

Analiza SWOT privind turismul rural și agroturismul din RDN reprezintă o sinteză a principalelor atuuuri și pericole care planează asupra dezvoltării turismului durabil în regiune.

Analiza SWOT este reflectată și în PRS în domeniul sporirii atractivității turistice a RDN, aprobat prin Decizia CRD Nord nr. 2 din 18.01.2017³⁰.

Elaborarea unei analize corecte ne permite să proiectăm o viziune de ansamblu asupra turismului în general și, totodată, să conturăm anumite direcții de dezvoltare a turismului rural și agroturismului în particular (vezi Tabelul nr. 2).

Tabelul 3. Analiza SWOT privind turismului rural și agroturismului din RDN

Puncte forte (S)	Puncte slabe (W)
1. Sporirea veniturilor populației locale; 2. Promovarea și comercializarea produselor agroalimentare și crearea a noi piețe pentru producătorii locali; 3. Valorificarea patrimoniului natural și cel cultural (biserici, monumente, vestigii istorice, zone etnografice cu tradiții păstrate); 4. Păstrarea și promovarea ocupațiilor tradiționale din mediul rural; 5. Promovarea culturii și stilului de viață a comunității rurale; 6. Consolidarea rolului femeii în societate; 7. Diversitatea produselor agroalimentare ecologice, bucătărie tradițională.	1. Vulnerabilitatea zonelor rurale față de schimbările mediului generate de turism; 2. Numărul redus al structurilor de cazare și alimentare în mediul rural; 3. Nivelul redus de conștientizare al populației rurale privind necesitatea dezvoltării turismului rural; 4. Cultura antreprenorială scăzută în zona rurală; 5. Produse turistice din mediul rural limitate și slab dezvoltate; 6. Starea nesatisfăcătoare a căilor de acces spre obiectivele turistice amplasate în localitățile rurale; 7. Capacități scăzute în domeniul marketingului și promovării produsului local; 8. Capacitate scăzută a populației rurale de accesare a fondurilor europene.
Oportunități (O)	Amenințări (T)
1. Existența programelor de finanțare pentru dezvoltarea mediului rural; 2. Existența documentelor strategice de dezvoltare a turismului la nivel național, regional, local; 3. Înființarea Grupurilor de Acțiune Locală (GAL) și existența programul LEADER, care oferă noi forme pentru dezvoltarea rurală; 4. Crearea de noi locuri de muncă în mediul rural; 5. Sporirea veniturilor populației locale	1. Investiții reduse în infrastructura fizică, ce limitează posibilitățile de dezvoltare a mediului rural; 2. Scăderea numărului de locuitori din mediul rural; 3. Cadrul legislativ imperfect ce reglementează dezvoltarea turismului rural și agroturismul; 4. Migrația internă masivă (din rural în urban); 5. Promovarea slabă a evenimentelor culturale din mediul rural (hramul

din mediul rural; 6. Dezvoltarea activităților economice și creative în mediul rural.	satului, sărbători tradiționale, festivaluri etc.).
--	---

Această analiză ne permite să conștientizăm riscurile, dar și oportunitățile de valorificare a potențialului turistic rural în vederea optimizării cadrului său de dezvoltare.

În **concluzie**, precizăm că sporirea contribuției turismului rural la dezvoltarea localității se poate face prin măsuri diverse și combinate, ce vor avea drept scop creșterea calității vieții în mediul rural și eliminarea treptată a disparităților dintre mediul urban și cel rural.

IV Studiu de caz privind turismul rural și agroturismul în RDN

Turistul venind într-o țară, regiune sau localitate consumă un „bucet” de servicii, interacționând pe parcursul șederii sale cu peisajul, oamenii, infrastructura și serviciile locale (transport, poștă etc). Calitatea acestora influențează asupra impresiei turistului despre destinație, local și oameni.

Autoritățile locale au un rol deosebit de mare în dezvoltarea și promovarea turismului. Investițiile în infrastructura turistică și în promovarea turismului realizate de către autoritățile locale trebuie apreciate și ca investiții în veniturile viitoare ale bugetului local.

O bună practică în acest sens poate servi promovarea potențialului turistic al comunei Chișcăreni, raionul Sângerei, unde, în perioada 2015-2018, a fost implementat proiectul *„Integrarea Migrației în Dezvoltarea Locală”*, lansat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în Moldova (PNUD), parte a unei intervenții multianuale a Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC) în domeniul migrației și dezvoltării (M&D) și implementat în parteneriat cu Guvernul R. Moldova, autoritățile publice locale, organizațiile neguvernamentale locale, sectorul privat, populația, inclusiv migranții originari din comunitățile-țintă.

Astfel, grație proiectului *„Promovarea potențialului turistic al comunei Chișcăreni”*, finanțat de PNUD, costul căruia este de 44.500,00 USD (PNUD + contribuții), în satul Chișcăreni au fost create 4 pensiuni cu 20 locuri de cazare, au fost certificați 5 prestatori de servicii de primire turistică cu funcțiuni de cazare și servire a mesei. Totodată, au fost create condiții de acces către Movila boierului Casso, prin construirea unei scări de metal și unui foisor de metal instalat pe o platformă betonată. A fost creat Centrul de artizanat, centru de tradiții și artizanat în una din casele din cărămidă construite de boierul Casso, unde meșterii din sat au instalat 2 stative de țesut, obiecte de artizanat și mobilier pentru expoziție. Drept rezultat, a fost elaborată oferta turistică locală, iar obiectivele turistice din comuna Chișcăreni au fost incluse în traseele turistice naționale și regionale.

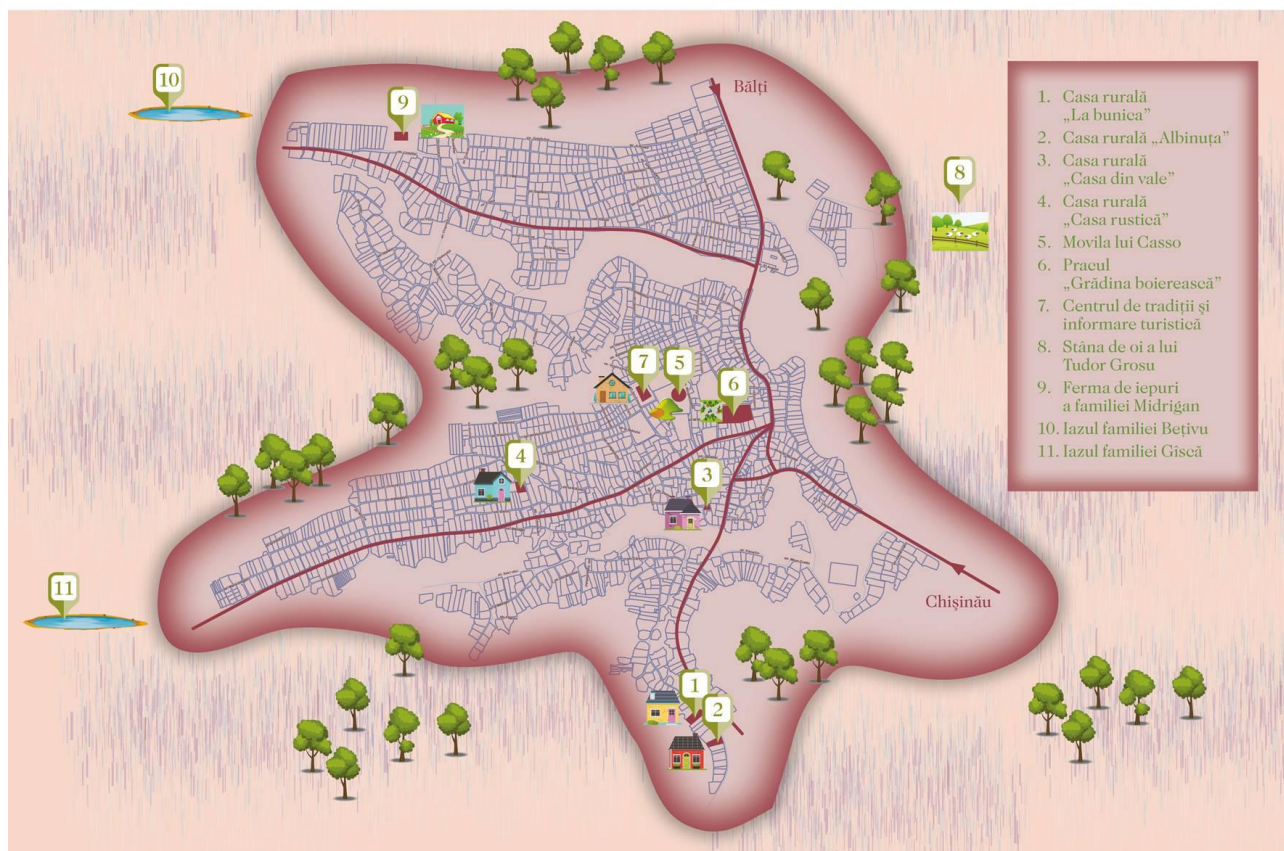

Fig. 33. Oferta turistică a comunei Chișcăreni

Prin intermediul proiectului, patru gospodării, inclusiv familii de migranți/familii ale băștinașilor și-au consolidat capacitățile în prestarea serviciilor turistice prin amenajarea condițiilor de primire a turiștilor și servicii conexe: Casa rurală „La bunica”, „Casa rustică”, „Casa din vale” și „Albinuța”.

Pensiunea **Casa rurală „La bunica”** oferă cazare într-un mediu cu adevărat unic, bucurându-se de frumusețea mediului înconjurător.

Cele patru odăi și opt paturi, construite și amenajate atât în stil tradițional moldovenesc, cu lejancă, cât și în stil contemporan, cu covoare țesute și ulcele din lut, baie, bucătărie,

încălzire autonomă, dar și cu sobă, televiziune prin cablu, internet etc., te fac să te simți ca în copilărie, când obișnuiai să mergi la bunica și să te lași alintat. Se poate veni aici în

orice anotimp, cu familia, cu prietenii, pentru odihnă sau pentru distracții, de sărbători sau în zile obișnuite.

Gazdele pensiunii oferă toate cele necesare pentru amatorii de pescuit, iar cei care își doresc puțină aventură pot merge la plimbare cu barca sau cu căruța. În sezonul estival, oaspeții sunt serviți cu fructe, legume și struguri. O altă alternativă pentru petrecerea timpului liber, ar fi participarea la programul folcloric al ansamblului local. Gazdele planifică să amenajeze o saună și un cuptor, pentru a le putea oferi turiștilor master-class-uri în pregătirea colacilor, hulubașilor, plăcintelor etc. La dorința vizitatorilor, gazdele organizează activități precum culesul strugurilor și pregătirea mustului, cositul fânului, hrănirea animalelor domestice. Nu putem uita nici de mesele cu bucate tradiționale, gătită de gazdă cu produse proprii. Pensiunea Casa rurală „La bunica” se specializează pe pescuit și oferă servicii de recreere în acest domeniu (vezi Anexa 6).

Pensiunea **„Casa rustică”** este caracterizată de atmosfera rurală, unică și atrăgătoare, un loc unde istoria este prezentă pretutindeni. Serviciile oferite de gazdele pensiunii sunt: cazare (4-6 locuri), alimentare (după dorință poate fi servit micul dejun, prânzul, cina – toate pregătite de gazdă), recreere și agrement.

Amenajarea pensiunii „Casa rustică” respectă decorul strămoșesc: cu lejancă, covoare țesute în stil tradițional, baie modernă cu duș, bucătărie, încălzire autonomă, dar și cu sobă, foișor, beci etc., ceea ce oferă liniște și confort oaspeților săi. Odăile pensiunii sunt decorate în așa fel încât poți savura din plin spiritul autentic al decorului tradițional.

Gazdele pensiunii oferă o gamă diversificată de servicii, menite să determine cerințele turiștilor în funcție de așteptările și interesele lor, oferind următoarele forme de agrement: activități culturale, șezători, împletirea și coacerea colacilor etc. În perioada estivală, la dispoziția turiștilor sunt fructele și legumele din grădina pensiunii, iar gazdele servesc oaspeții cu mâncăruri tradiționale moldovenești, preparate din ingrediente naturale, multe dintre ele cultivate în grădina proprie a pensiunii.

Pensiunea „Casa rustică” invită pe cei care le calca pragul să-și petreacă vacanța într-un stil rustic, cu elemente arhaice și decor tradițional (vezi Anexa 7).

Pensiunea „**Albinuța**” este amplasată în mijlocul naturii și înconjurată de pădure, cu o grădina spațioasă, cu o căsuță din lemn destinată apiterapiei. Aerul curat și împrejurimile fac din această pensiune o locație perfectă pentru odihnă.

Pensiunea dispune de o odaie cu patru paturi, o baie dotată și o bucătărie, perfect pentru o familie sau un grup de prieteni.

La pensiunea „Albinuța” găsiți locul ideal dacă sunteți pasionat de albi și apicultură. Gazda organizează excursii în lumea albinelor și degustări ale produselor apicole. Accentul cel mai mare este pus pe apiterapie, pe bază de miere, polen, ceară, lăptișor de matcă și venin de albine, pentru prevenirea și tratarea diverselor afecțiuni. Apiterapia înseamnă tratarea celor mai diverse afecțiuni cu produse apicole naturale, fără nicio prelucrare sau cu extracte și combinații ale acestora ori cu medicamente apiterapice standard. Este o alternativă naturală de tratament, fundamentată științific prin nenumărate studii și experimente clinice.

O scurtă ieșire prin împrejurimi la cules de zmeură, mure sau ciuperci, o plimbare cu bicicleta vă vor încărca bateriile pe termen îndelungat. Toate acestea pot garanta o ședere relaxantă, reconfortantă și, cu certitudine, ar convinge turistul să revină (vezi Anexa 8).

Pensiunea „**Casa din vale**” nu este, deocamdată, dotată integral și încă nu este deschisă pentru turiști. Pregătirile necesare urmează a fi finalizate până în vara anului 2019.

Pensiunea dispune de două dormitoare, în fiecare câte un pat matrimonial, bucătărie și baie. Gazdele urmează să instaleze în fiecare odaie câte un televizor și dispozitive Wi-Fi. De asemenea, pensiunea dispune de spațiu de parcare și foisor.

Pensiunea „Casa din vale” dispune de un interior modern. La dispoziția turiștilor sunt gazdele tinere și oneste, care pot oferi, după dorință, micul dejun, prânz și cina pregătite în mod tradițional.

Gazdele preconizează să ofere turiștilor următoarele forme de agrement: plimbări cu căruța, sania, activități culturale, precum și implicarea turiștilor, după dorință, în activitățile domestice (vezi Anexa 9).

În cadrul proiectului a fost organizate instruirii cu prestatorii de servicii turistice din sat, unde a fost elaborată oferta turistică locală, cu includerea obiectivelor turistice din comuna Chișcăreni în traseele turistice naționale și regionale (vezi Anexa 10).

Toate cele patru pensiuni din Chișcăreni sunt promovate în medul on-line, în special în rețeaua de socializare Facebook. În cadrul proiectului, pensiunile au fost promovate prin intermediul unor programe televizate. La intrarea în sat sunt instalate indicatoare către pensiuni, dar este necesar ca ele să fie mai multe, astfel ca turistul să nu întâmpine dificultăți la găsirea pensiunii dorite.

În **concluzie**, o importantă metodă de promovare a turismului rural este însăși calitatea serviciilor oferite, care determină satisfacția turiștilor, ceea ce îi poate transforma în clienți fideli.

Mai mult, ei pot recomanda pensiunea la care s-au simțit bine altor persoane și, în acest mod, fac publicitate acestor servicii.

Desigur, crearea și administrarea unui website care să popularizeze oferta unei pensiuni este întotdeauna binevenită. Instrumentele care pot fi folosite de proprietarii pensiunilor pentru promovarea unității lor sunt:

- ✓ panourile de reclamă;
- ✓ materialele de reclamă (pliante, broșuri, cărți de vizită);
- ✓ publicitate în mass-media;
- ✓ publicitatea din ghidurile turistice locale, regionale și naționale;
- ✓ comunicarea verbală;
- ✓ realizarea unor invitații către agenții turistice, instituții publice;
- ✓ participarea la târgurile de promovare turistică realizate în țară și străinătate;
- ✓ prin intermediul turiștilor care au fost mulțumiți de serviciile oferite și recomandă pensiunea turistică și altor potențiali turiști.

V Provocări și soluții în dezvoltarea turismului rural din RDN

Dezvoltarea turismului în mediul rural este încă în fază incipientă în întreaga țară, cu atât mai mult în RDN. Pe de altă parte, tot mai multe persoane cu spirit antreprenorial încep să întrevadă potențialul și beneficiile practicării turismului rural, însă asemenea inițiative au început să apară abia acum câțiva ani, cele mai multe fiind concentrate în Regiunea Centru a țării.

Analiza diagnostic efectuată în prezentul studiu și analiza SWOT relevă o serie de provocări ce impun constrângeri asupra dezvoltării turismului în regiune.

- **provocări și soluții cu privire la cadrul legislativ și normativ**

Este necesară asigurarea unui cadru normativ clar și previzibil în ceea ce privește practicarea turismului rural, în particular prin introducerea unor stimulente și facilități care ar promova inițiativele antreprenoriale în RDN, creând locuri de muncă pentru populația locală și dezvoltând infrastructura turistică în parteneriat public-privat. Actualmente, tipurile structurilor de primire turistică din mediul rural și regimul juridic al acestora sunt definite în *Hotărârea Guvernului nr. 643/2003, cu privire la aprobarea Normelor metodologice și criteriilor de clasificare a structurilor de primire turistică cu funcțiuni de cazare și de servire a mesei*. Totuși, acestea nu prevăd tipul unei structuri de primire turistică care să includă structurile de primire turistică situate în mediul rural cu o capacitate redusă de camere, ale căror caracteristici respectă arhitectura tradițională locală și care sunt destinate servirii turiștilor prin valorificarea tradițiilor caracteristice mediului rural.

De asemenea, structurile de primire turistică din mediul rural sunt obligate să execute stipulările prevăzute de legislația în domeniul siguranței alimentare, regulilor anti-incendiu, normele în ceea ce privește regimul de autorizare a construcțiilor, regimul fiscal etc. În acest sens, ar fi oportun ca legislația în vigoare să prevadă facilități sau norme speciale destinate reglementării structurilor de primire turistică din mediul rural.

Pe lângă actul normativ nominalizat mai sus, există *Hotărârea Guvernului nr. 455 din 21.06.2017, cu privire la modul de repartizare a mijloacelor Fondului Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural*, care prevede criteriile de acordare a subvențiilor pentru construcția/modernizarea pensiunilor agroturistice și crearea/extinderea unităților meșteșugărești. Mărimea sprijinului acordat se calculează în proporție de 50% din costul

investiției realizate eligibile pentru subvenționare, dar nu mai mult de 1,0 milioane de lei per beneficiar pentru construirea și modernizarea de pensiuni agroturistice.

Este de menționat că subvențiile din partea statului, prin intermediul Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA), sunt acordate cu titlu de compensare doar după efectuarea cheltuielilor necesare, ceea ce presupune faptul că antreprenorul urmează să obțină inițial credite din partea instituțiilor financiare și să ofere bunuri cu titlu de gaj. Pentru evitarea operațiunii de gajare a bunurilor proprii, s-a propus introducerea unui mecanism de subvenționare în avans.

Totuși, potrivit pct. 108 din Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 455/2017, în vederea obținerii subvențiilor pentru investiții în construcția/reconstrucția și renovarea pensiunilor agroturistice, procurarea de utilaje, echipamente și instalații noi conexe activității de agroturism, este necesar de prezentat la AIPA un număr mare de documente (vezi Anexa 11). În acest context, pentru motivarea micilor antreprenori din mediul rural de a dezvolta afaceri în domeniu, este important de simplificat lista actelor necesare pentru acordarea subvențiilor, atât prin excluderea certificatului de absolvire a cursurilor de perfecționare profesională din cadrul Centrului Național de Perfecționare a Cadrelor din Industria Turismului, cât și prin excluderea certificatului de clasificare pentru structura de primire turistică.

- provocări și soluții cu privire la promovarea și valorificarea potențialului turistic din RDN

Cea mai mare parte a obiectivelor turistice naturale și antropice din spațiul rural al RDN sunt insuficient cunoscute, valorificate și promovate ca destinație turistică.

Astfel, o atenție deosebită trebuie acordată formării și promovării produsului turistic rural atât pe plan național, cât și internațional, prin publicarea unor buletine informative despre produsul turistic din RDN; editarea de către fiecare raion a unor broșuri, cataloage cu obiectivele turistice specifice raionului etc. Pentru ca turistul să fie atras de o regiune sau alta, de o localitate sau alta, este necesar să fie creat un produs turistic particularizat. De exemplu, un produs turistic care să abordeze turismul întunecat (obiective turistice ca Cimitirul evreiesc din satul Zgurița, Peștera Răposăților, Peștera Emil Racoviță etc.) sau dezvoltarea turismului rural și agroturismului bazat pe produse bio, produse naturale care ar putea influența motivația turiștilor în mod considerabil.

Alte propuneri ce țin de promovarea turismului rural ar fi desfășurarea evenimentelor culturale în incinta muzeelor; crearea centrelor de informare și promovare turistică în raioanele cu potențial turistic; facilitarea vânzării obiectelor de artizanat prin diferite rețele de magazine; crearea și valorificarea rutelor turistice locale. Și nu în ultimul rând,

introducerea și utilizarea pe scară largă a tehnologiei informației (IT), astfel încât să se realizeze o concentrare a ofertei de turism rural dintr-o anumită regiune sau țară.

În promovarea imaginii unei localități rurale un loc aparte îl are managementul brandului, ce se referă la identitatea competitivă a destinației. Acest lucru face ca destinația să fie distinctă și memorabilă pentru turiști. Din aceste considerente localitățile rurale ar fi bine să pună accentul pe identitatea, personalitatea localității și să o facă distinctivă și diferită față de destinațiile concurenților săi.

Diaspora ar avea un loc aparte pentru promovarea imaginii țării și pentru atragerea investițiilor. Colaborarea cu diaspora pentru promovarea imaginii localității și atragerea turiștilor străini se poate realiza prin organizarea în țară și în statele de reședință a acțiunilor de promovare a țării, a unor manifestări și acțiuni cultural-turistice; editarea și repartizarea, prin intermediul asociațiilor diasporei, a pliantelor despre tradițiile, obiceiurile și turismul național; susținerea, pe bază de parteneriate, a proiectelor de importanță națională și internațională din domeniul turismului, între agenții economici din țară și diaspora moldovenească.

- provocări și soluții cu privire la infrastructura turistică

Este necesar de subliniat că agroturismul de calitate presupune servicii și prestații de calitate, de o dotare sanitară modernă, de condiții confortabile atât pentru primire, cât și pentru alimentația publică, de căi de acces și comunicație renovate. Toate acestea ar facilita atât dezvoltarea economică locală, cât și creșterea veniturilor gospodăriilor ce prestează servicii turistice.

Partea cea mai slabă în activitatea turistică o constituie starea nesatisfăcătoare a destinațiilor turistice, infrastructura turistică slab dezvoltată (lipsă drumuri de acces, parcuri, grupuri sanitare etc.), precum și lipsa informației despre obiectivele turistice (sunt cunoscute doar cele mai vizitate) și accesul către acestea. Toate acestea impun bariere serioase pentru dezvoltarea pieței serviciilor turistice și atragerea turiștilor în regiune. Dilema se propune a fi soluționată prin colaborarea mai intensă cu APL, ONG de profil și antreprenori locali, prin implementarea în regiune a proiectelor investiționale de infrastructură turistică, toate acestea urmărind, în consecință, dezvoltarea turismului intern și receptor.

Un instrument utilizat în practica internațională pentru dezvoltarea destinațiilor turistice din mediul rural constă în administrarea destinațiilor, în parteneriat, între autoritățile administrației publice locale și mediul privat, conform unor strategii comune și planuri de activitate anuale, atât prin constituirea unor organizații neguvernamentale de

management al destinațiilor, cât și prin acorduri încheiate între APL, pe de o parte, și asociații obștești și agenți economici, pe de altă parte.

- provocări și soluții cu privire la identificarea și valorificarea oportunităților investiționale

Este cunoscut faptul că APL nu dispun de resurse bugetare și administrative suficiente pentru dezvoltarea turismului, amenajarea teritoriului, construcția facilităților turistice necesare. Din aceste considerente este primordial de identificat și valorificat oportunități investiționale prin elaborarea și implementarea unor proiecte cu finanțare din fonduri naționale și internaționale.

O altă soluție ar fi identificarea și aplicarea la diverse programe de granturi, proiecte în susținerea și promovarea inclusiv a activităților tangențiale dezvoltării turismului rural.

Totodată, este necesar de specificat că identificarea oportunităților investiționale în turism poate fi realizată la diverse întruniri ale mediului de afaceri, organizarea unor evenimente cum ar fi Forumul de investiții în turism, seminare de instruire pentru scrierea proiectelor și aplicarea lor etc.

BIBLIOGRAFIE

Acte normative

Lege specială:

1. Legea nr. 352 din 24.11.2006, cu privire la organizarea și desfășurarea activității turistice în R. Moldova;

Legi în domenii conexe activității turistice:

2. Legea nr. 131 din 08.06.2012, privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător;
3. Legea nr. 160 din 22.07.2011, privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător;
4. Legea nr. 220 din 19.10.2007, privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali;
5. Legea nr. 231 din 23.09.2010, cu privire la comerțul interior;
6. Legea nr. 200 din 16.07.2010, privind regimul străinilor în R. Moldova;
7. Legea nr. 58 din 29.03.2012, privind protejarea patrimoniului cultural imaterial;
8. Legea nr. 1530-XII din 22.06.1993, privind ocrotirea monumentelor;
9. Legea nr. 113 din 18.05.2012, cu privire la stabilirea principiilor și a cerințelor generale ale legislației privind siguranța alimentelor;

Hotărâri de Guvern

10. Hotărârea Guvernului nr. 338 din 19.05.2014, cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a turismului „Turism 2020” și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia în anii 2014-2016;
11. Hotărârea Guvernului nr. 559 din 14.08.2015, cu privire la aprobarea Conceptului Sistemului informațional automatizat „Registrul turismului”;
12. Hotărârea Guvernului nr. 851 din 21.12.2009, pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Agenției Turismului, a structurii și efectivului limită ale acesteia (abrogată);
13. Hotărârea Guvernului nr. 1470 din 27.12.2001, cu privire la introducerea contractului turistic, voucherului turistic și a fișei de evidență statistică a circulației turiștilor la frontiera R. Moldova;
14. Hotărârea Guvernului nr. 643 din 27.05.2003, cu privire la aprobarea Normelor metodologice și criteriilor de clasificare a structurilor de primire turistică cu funcții de cazare și de servire a mesei;
15. Hotărârea Guvernului nr. 215 din 22.02.2002, cu privire la evidența circulației turiștilor în punctele de trecere a frontierei de stat;

Monografii, studii, alte lucrări

16. PRS în domeniul sporirii atractivității turistice a RDN / Bălți, 2017;
17. Raport de evaluare intermediară a Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2020”;
18. Cartea albă pentru reforma cadrului normativ-regulator al industriei turismului din R. Moldova, lansat la 16 noiembrie 2017;
19. Cercetare privind comportamentul, motivațiile și așteptările turiștilor străini care au vizitat o țară din Europa de Est în ultimul an sau care intenționează să viziteze regiunea în următoarele 12 luni. Studiu on-line cu turiști străini;
20. Strategia și Planul de acțiuni în domeniul specializării regionale în Moldova, RDN, Republica Cehă / martie 2018;
21. Armonizarea politicilor de gestionare a resurselor naturale și patrimoniului cultural pentru încurajarea turismului transfrontalier în cadrul parteneriatului UE-Republica Moldova / Chișinău 2006;
22. Studiu privind valorificarea patrimoniului natural, cultural și istoric la nivelul județului Gorj, România;
23. Viorel Miron, Marina Miron, Marek Krysztoforski, Jacek Węsierski, Agroturismul în Moldova: 10 pași pentru o afacere de succes / Chișinău, 2015;
24. Petri Bacal, Iacob Cocoș, Geografia turismului / Chișinău, 2012;
25. Apetri Niculina, Fundamentarea economică a strategiilor de dezvoltare a turismului cultural religios / Chișinău, 2017;
26. Perspective de dezvoltare ale turismului rural în contextul dezvoltării rurale durabile, Silvia Zaharco / Revista Științifică, nr. 1, 2016;
27. Valorificarea potențialului turistic al satului moldovenesc. Angela Botezatu. Revista / Journal „ECONOMICA” nr.1(75) 2011;
28. Satul turistic și importanța acestuia în localizarea produsului turistic rural, Roman Livandovschi. Revista / Journal „ECONOMICA” nr. 1 (65) 2009.

STRUCTURA POTENȚIALULUI TURISTIC SUPUS EVALUĂRII (pentru baza de date regională)

A. Potențialul turistic supus evaluării se constituie din:

resurse turistice naturale (nr. total) _____
 localitatea _____ Denumirea _____
 resurse turistice culturale (nr. total) _____
 localitatea _____ Denumirea _____
 infrastructura turistică specifică (nr. total) _____
 localitatea _____ Denumirea _____
 infrastructura de transport: (nr. total de companii de transport pasageri) _____
 actori ai activității turistice (agenții de turism) (nr. total) _____
 localitatea _____ Denumirea _____

B. Resursele turistice naturale se constituie din:

1) Arii naturale protejate de stat, conform Legii nr. 1538 – XIII din 25 februarie 1998, precum urmează:

a) rezervații științifice (nr. total) _____
 localitatea _____ Denumirea _____
 b) parcuri naționale (nr. total) _____
 localitatea _____ Denumirea _____
 II. monumente ale naturii nr. total) _____
 localitatea _____ Denumirea _____
 III. rezervații naturale nr. total) _____
 localitatea _____ Denumirea _____
 IV. rezervații peisajere nr. total) _____
 localitatea _____ Denumirea _____
 V. arii cu management multifuncțional (nr. total) _____
 localitatea _____ Denumirea _____
 VI. grădini dendrologice (nr. total) _____
 localitatea _____ Denumirea _____
 VII. monumente de arhitectură peisajeră (nr. total) _____
 localitatea _____ Denumirea _____

j) grădini zoologice (nr. total) _____
 localitatea _____
 o) zone umede de importanță internațională (nr. total) _____
 localitatea _____

2) Cadrul natural neinclus în ariile naturale protejate de stat, precum urmează:

a) păduri; (total ha) _____
 localitatea _____
 b) hidrografie (lacuri, cascade, amenajări piscicole) (nr. total) _____
 localitatea _____

c) resurse naturale terapeutice (ape minerale terapeutice, nămoluri terapeutice) (nr. total)_____

localitatea_____

C. Resursele turistice culturale se constituie din:

1) Monumente ocrotite de stat (nr. total) _____, si anume:

a)monumente arheologice de tip: tumul, așezare, cetățuie, necropolă, stațiune (nr. total)___

localitatea_____ Denumirea_____

b) monumente comemorative de război (nr. total)_____

localitatea_____ Denumirea_____

c) monumente comemorative ale personalităților (Mihai Eminescu, Ștefan cel Mare) (nr. total)_____

localitatea_____ Denumirea_____

d) monumente de arhitectură de tip: cetate, conac, castel (nr. total)_____

localitatea_____ Denumirea_____

e) monumente de cult de tip: mănăstire, biserică nr. total)_____

localitatea_____ Denumirea_____

f) altele de tip: mozaic, fabrică de vin, casă, moară, clădire (nr. total)_____

localitatea_____ Denumirea_____

2) Muzee înregistrate (nr. total)_____

localitatea_____ Denumirea_____

3) Colective artistice înregistrate (nr. total)_____

localitatea_____ Denumirea_____

4) Evenimente culturale sau sportive de interes turistic de nivel național și internațional desfășurate în ultimii 3 ani (nr. total)_____

localitatea_____ Denumirea_____ Perioada
desfășurării_____

5) Ateliere de artizanat și tarabe permanente (nr. total)_____

localitatea_____ Denumirea_____

D. Infrastructura turistică specifică se constituie din:

1) Unități de cazare clasificate (nr. total)_____

Hotele:

localitatea_____ Denumirea_____

Motele:

localitatea_____ Denumirea_____

Pensiuni:

localitatea_____ Denumirea_____

Altele

localitatea_____ Denumirea_____

2) Unități de servire a mesei (nr. total)_____

localitatea_____ Denumirea_____

3) Unități de agrement (popas turistic, aqua parc, hipodrom, pârtie de schi, patinoar, plajă amenajată, loc pentru picnic etc. (nr. total)_____

localitatea_____ Denumirea_____

- 4) *Întreprinderi vitivinicole (vinării și săli de degustare) (nr. total)*_____
 localitatea_____ Denumirea_____
- 5) *Stațiuni, localități și zone turistice (nr. total)*_____
 localitatea_____ Denumirea_____
- 6) *Birouri și centre de informare turistică (nr. total)*_____
 localitatea_____ Denumirea_____
- 7) *Unități de prestări servicii pentru tratament balneosanatorial (nr. total)*_____
 localitatea_____ Denumirea_____
- 8) *Săli de conferință (nr. total)*_____
 localitatea_____ Denumirea_____
- 9) *Tabere de vacanță pentru copii (nr. total)*_____
 localitatea_____ Denumirea_____
- 10) *Alte obiective de interes turistic incluse în Sistemul Informațional Automatizat „Registrul Turismului” (nr. total)*_____
 localitatea_____ Denumirea_____

E. Infrastructura de transport se constituie din:

- 1) *Drumuri naționale și internaționale R_____ M_____ E_____*
 distanța km____ de la locația turistică_____
- 2) *Aeroporturi:_____*
 Chișinău – distanța km____ de la locația turistică_____
 Bălți – distanța km____ de la locația turistică_____
- 3) *Stații și gări auto (nr. total)*_____
 localitatea_____ distanța km____ de la locația turistică_____
- 4) *Stații și gări de tren (nr. total)*_____
 localitatea_____ distanța km____ de la locația turistică_____
- 5) *Porturi fluviale (nr. total)*_____
 localitatea_____ distanța km____ de la locația turistică_____
- 6) *Actori ai activității turistice sunt:*
 a) *Turoperatori și agenții de turism care dispun de licență (nr. total)*_____
 localitatea_____ Denumirea_____
 b) *Ghizi de turism atestați (nr. total)*_____
 localitatea_____ Denumirea_____
 c) *Organizații necomerciale din domeniul turismului înregistrate(nr. total)*_____
 localitatea_____ Denumirea_____

Lista locațiilor turistice funcționale

Nr/o	Denumirea locației turistice	Localitatea	Categoria (monument natural, de arhitectură, de istorie, cultural etc.)	Proprietate publică sau privată	Servicii turistice	Date de contact

--	--	--	--	--	--	--

Anexa 2

Auditul destinațiilor raionului/municipiului _____

1. Care sunt principalele atuuri (elemente speciale mai avantajoase) ale destinațiilor în ceea ce privește atragerea vizitatorilor în raion/municipiu?

De exemplu, experiențele vizitatorilor, peisajele, cultura, lumea sălbatică, activitățile, arhitectura etc.

--

2. Cât de puternice sunt acestea în comparație cu atuurile altor destinații?

De exemplu, Dvs. puteți avea un eveniment cultural relativ mic, organizat de către populația locală, dar întrebarea este următoarea: acest eveniment este la fel de pompos, palpitant sau incitant precum acele evenimente care atrag vizitatori în alte regiuni?

--

3. Cât de accesibile sunt aceste atuuri/experiențe pentru consumatori/vizitatori?

De exemplu, Dvs. puteți avea o tehnologie specifică de producere a coniacului, dar dacă vizitatorii nu pot avea acces din motive de securitate sau igienă, atunci din perspectiva vizitatorului acesta nu este un atu puternic.

--

4. În ordinea priorității, care atuuri sunt cele mai puternice și atractive pentru vizitatori?

Trebuie de remarcat că diferite produse și experiențe vor atrage diferite segmente de vizitatori. Dvs. trebuie să identificați principalii vizitatori actuali și potențiali, în ordinea priorității lor, după care să identificați ce atu atrage cele mai importante segmente de vizitatori. Acestea vor fi cele mai puternice atuuri ale destinației Dvs.

Atu <i>ș</i> i	Puternice față de alte destinații 1-3		
Locul (de exemplu: cultură, istorie, arhitectură, viața sălbatică, activități...)			
Produse (produse proprii)			
Oameni (oameni renumiți ai acestei destinații)			
Teme (de exemplu: aventură, bucătărie, lux...)			

CHESTIONAR**pentru efectuarea analizei diagnostic a localității**

În această perioadă, echipa ADR Nord derulează analiza diagnostic a turismului rural și agroturismului din RDN. În acest context, vă rugăm să sprijiniți realizarea prezentei analize diagnostice, prin completarea anchetei de mai jos. Opinia Dvs. este foarte importantă pentru relevanța acestei cercetări.

Turism rural este o formă de turism desfășurată în mediul rural și orientată spre utilizarea resurselor turistice locale (naturale, culturale etc.), cunoașterea mediului rural, activităților specifice acestuia, obiceiurilor și tradițiilor locale, gospodăriilor țărănești și de fermier etc.

Agroturismul este o formă de turism care se desfășoară în mediul rural, valorificând resursele turistice locale (naturale, culturale, umane) ca și dotările, echipamente turistice, inclusiv pensiunile și fermele agroturistice.

1. Care este denumirea localității Dvs.?

2. Care este semnificația denumirii localității

3. Localitatea Dvs. are elaborată Strategia de Dezvoltare Locală?

- ☐ Da
☐ Nu

4. Turismul constituie o direcție de dezvoltare strategică?

- ☐ Da
☐ Nu

5. La ce distanță se află localitatea de la:

Chișinău _____ km Bălți _____ km

6. Localitatea Dvs. are acces direct la drumuri de importanță națională?

- ☐ Da
☐ Nu

7. Câți locuitori are localitatea în prezent? _____**8. Localitatea este conectată la rețelele de alimentare cu apă?** _____

În ce proporții? _____

9. Localitatea este conectată la rețelele de canalizare? _____

În ce proporții? _____

10. Enumerați principalele probleme din sfera turismului cu care se confruntă localitatea în ultimii 5-6 ani?

1.
2.
3.

11. Enumerați obiectivele turistice existente în localitate sau în apropierea localității Dvs.

1.
2.
3.

12. Ce măsuri întreprindeți pentru modernizarea și dezvoltarea infrastructurii turistice în localitatea Dvs?

1.
2.
3.

13. Ce rol joacă autoritatea locală în dezvoltarea turismului din localitate?

- ☐ Accesează fonduri pentru dezvoltarea turismului în localitate;
- ☐ Promovează, prin intermediul site-ului Primăriei, materiale promoționale, potențialul turistic al localității;
- ☐ Atrage investiții pentru dezvoltarea infrastructurii locale;
- ☐ Facilitează crearea IMM în localitate;
- ☐ Altele _____

14. În localitatea Dvs. aveți antreprenori ce dezvoltă afaceri în sfera turism?

- ☐ Nu
- ☐ Da. În ce mod autoritățile locale/ regionale susțin antreprenorii locali ce dezvoltă afaceri în turism?

15. Ați accesat fonduri pentru dezvoltarea turismului în localitatea Dvs.?

- ☐ Da
- ☐ Nu

16. Enumerați care sunt proiectele cu impact asupra dezvoltării turismului?

1.

2.

3.

Vă mulțumim!

**Chestionar pentru Studiu de caz
a analizei diagnostic privind dezvoltarea turismului rural și agroturismul în RDN**

În această perioadă, echipa ADR Nord derulează analiza diagnostic a turismului rural și agroturismul din Regiunea de Dezvoltare Nord. În acest context, vă rugăm să sprijiniți realizarea prezentei analize diagnostice, prin completarea anchetei de mai jos. Opinia Dvs. este foarte importantă pentru relevanța acestei cercetări.

Vă mulțumim!

Denumirea locației	
Indicați denumirea și tipul unității de cazare	☐ vilă turistică; ☐ pensiune turistică; ☐ pensiune agroturistică; ☐ tabără de vacanță; ☐ camping; Altele _____
Indicați categoria unității de cazare	☐ de clasa econom; ☐ medie; ☐ lux; Altele _____
Descrierea locației Dvs.	
Indicați de ce infrastructură publică dispuneți	☐ energie electrică; ☐ apă potabilă, ☐ apă caldă; ☐ încălzire autonomă (cazangerie) ☐ încălzire sobă; ☐ grup sanitar,
Indicați calitatea drumului de acces spre destinația Dvs. (Accesibilitate)	☐ drum renovat; ☐ drum în reparație; ☐ drum neasfaltat; ☐ drum varianta albă (de pietriș); ☐ spații de parcare
Care este capacitatea de cazare	☒ nr. de case destinate turiștilor ____ ☒ nr. de odăi ____ ☒ nr. de paturi ____ ☒ ora de check-in și check-out stabilit.
Ce servicii alimentare oferiți turiștilor	☐ meniu prestabilit; ☐ micului dejun, prânz, cină; ☐ mese în aer liber; ☐ banchete, mese de sărbătoare; ☐ bucătărie tradițională; ☐ acces la bucătărie separată
Indicați Resurse umane disponibile	☐ administrator, nr. ____ ☐ contabil, nr. ____ ☐ bucătari, nr. ____ ☐ chelner, nr. ____

	☐ recepționar, nr. ____ ____ ☐ angajați sezonier sau temporar. nr. ____ ____
Enumerați dotările de care dispuneți	☐ televizoare, nr. ____ ____ ☐ climatizoare, nr. ____ ____ ☐ sală de conferințe și seminarii, nr. ____ ____ ☐ restaurant, sală pentru festivități, nr. ____ ____ ☐ terase acoperite; foișor; grătar, nr. ____ ____ ☐ bazin de vară ____ ____ ☐ iaz micuț în curte, nr. ____ ____ ☐ saună, nr. ____ ____ ☐ spațiu de joacă pentru copii, nr. ____ ____ ☐ spații de parcare, nr. ____ ____ ☐ internet, WiFi
Enumerați ce activități desfășurați cu implicarea turiștilor	☐ împletirea și coacerea colacilor, hulașilor; ☐ mulsul vacii, căprii și prepararea brânzei; ☐ strângerea strugurilor și prepararea mustului; ☐ strângerea ouălor de găină și pregătirea acestora; ☐ cositul fânului; ☐ lipitul lutului și datul cu var etc.; ☐ hrănirea animalelor domestice.
Bifați formele de agrement oferite turiștilor	☐ drumeții pedestre și drumeții pe bicicletă; ☐ plimbări cu căruța, sania, faetonul; ☐ pescuitul; ☐ activități culturale (spectacole folclorice); ☐ băi de soare și piscina amenajată; ☐ masă de tenis; ☐ teren de volei sau fotbal.
Enumerați obiectivele turistice ce se află în localitatea Dvs., sau în apropiere localității	
Indicați măsurile folosite în promovarea locației Dvs.	☐ pagină web, ☐ pliante promoționale, ☐ chestionare de feed-back (în limba română, rusă și engleză) pentru evaluarea sejurului turiștilor, ☐ promovarea la televizor, prin emisiuni televizate, ☐ participarea la diverse expoziții de turism rural din țară și de peste hotare Altele, enumerați _____
Indicați sursele de informație / modalități utilizate cel mai frecvent pentru a se informa despre serviciile prestate de Dvs.:	☐ agenție de turism ☐ presa scrisă (ziare, reviste) ☐ TV, radio, spot publicitar ☐ ghid turistic ☐ internet (pagini web) ☐ rude, vecini, cunoscuți ☐ panouri informaționale ☐ alte surse, enumerați _____ Altele, enumerați _____
Alegeți una din modalitățile de accesare/achiziționare a serviciilor	☐ direct la sediul agenției de turism ☐ la telefon

turistice	☐ on-line ☐ prin intermediari ☐ alta, indicați _____
Existența unei baze de date a turiștilor; Evidența computerizată	☐ Da ☐ Nu
Care este politica prețurilor	☒ la cazare, cost pentru o cameră sau o persoană/înnoptare _____ ☒ la alimentare, pentru o persoană _____ Alte servicii _____

Indicați datele despre persoana care a completat chestionarul (nume, prenume, funcție, telefon) _____

Cerințe față de Dosarul pentru clasificarea structurii de primire turistice

1. Cererea completată;
2. Confirmarea notificării privind inițierea activității de comerț depusă la autoritatea publică locală pe al cărei teritoriu se va desfășura activitatea turistică;
3. Confirmarea notificării privind inițierea activității de comerț;
4. Schița privind amplasarea structurii de primire turistică, structura, amplasarea și nominalizarea camerelor și a spațiilor de servire a mesei, conform cerințelor stabilite de Guvern;
5. Fișa privind încadrarea nominală a spațiilor de cazare sau de servire a mesei pe categorii;
6. Schema de încadrare a personalului
7. O copie a diplomei de studii superioare de licență/masterat în domeniul turismului sau o copie a certificatului de absolvire a cursurilor de perfecționare profesională.

Termenul de eliberare a certificatului de clasificare este de 10 zile de la data depunerii setului de documente. În cazul modificării dotărilor și serviciilor, structura este obligată să solicite o nouă clasificare în decursul a 10 zile de la apariția modificărilor. Certificatul de clasificare se eliberează gratuit, pe termen nedeterminat.

Casa rurală „La bunica”

Familia Gâscă

Tel.: 068796502

e-mail: andrei.gisca1966@gmail.com

Casa rurală „Casa rustică”

Familia Pupăză
Tel.: 069166794, 069304679
e-mail: viocad@mail.ru

Casa rurală „Albinuța”

Familia Turtureanu

Tel.: 069515188

e-mail: turtureanu777@gmail.com

„Casa din vale”

Familia Grosu

Tel.: 069608321

e-mail: grosu.andrei.83@mail.ru

Oferta obiectivelor turistice din comuna Chișcăreni

OFERTA TURISTICĂ A SATULUI CHIȘCĂRENI

Cazare

Camera single 200 lei
 Camera dublă 300 lei
 Camera triplă 400 lei
 4 persoane 500 lei
 (Reducere pentru copii)

Transport

..cu căruța 60 lei
 ..cu sania 100 lei
 Durata: 1 oră

Un stop de folclor ...

Master Clas-uri
 300-600 lei
Sezatoare
 600 lei
Concert
 30 min - 600 lei

Excursii ...

In lumea albinelor
 50 lei/persoană
La ferma de iepuri
 30 lei/persoană
... la stână
 30 lei/persoană

Saună

100 lei/ora

Drumetii

... la cules de plante medicinale
 100 lei/grup
 ... În Pădurea Rediului
 50 lei/persoană

Pescuit

45 lei/kg

Plimbare cu barca

Plimbare cu barca 40 lei
 (maxim 4 persoane)
 Plimbare barca cu motor 60 lei
 Durata: 15 minute

Traseu

De urmele istoriei satului Chișcăreni
 Grup minim 4 persoane
 de la 230/persoană
 Taxă ghidaj - 250 lei

prânz

100 lei/persoană

HG nr. 455
din 21.06.2017
cu privire la modul de repartizare a mijloacelor
Fondului Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural

Prioritatea III, măsura 4, pct. 108 din Regulamentul privind condițiile, ordinea și procedura de acordare a mijloacelor Fondului Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural în vederea obținerii subvențiilor pentru investiții în construcția/reconstrucția și renovarea pensiunilor agroturistice, procurarea de utilaje, echipamente și instalații noi conexe activității de agroturism, urmează să fie prezentate Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură următoarele documente:

- 1) copia schiței de proiect privind amplasarea structurii de primire turistică;
- 2) studiul de fezabilitate;
- 3) copia de pe devizul de cheltuieli;
- 4) procesul-verbal de executare a lucrărilor;
- 5) procesul-verbal de recepție finală;
- 6) copia de pe dispozițiile de plată cu privire la achitarea lucrărilor și materialelor, utilajului și echipamentului tehnologic;
- 7) copia de pe autorizația de funcționare, emisă de APL;
- 8) structura, amplasarea și nominalizarea camerelor, respectiv a spațiilor de servire a mesei;
- 9) fișa privind încadrarea nominală a spațiilor de cazare sau de servire a mesei pe categorii;
- 10) schema de încadrare a personalului și ordinele de angajare;
- 11) copia de pe certificatul de absolvire a cursurilor de perfecționare profesională din cadrul Centrului Național de Perfecționare a Cadrelor din Industria Turismului sau din cadrul altor instituții în domeniu acreditate, în condițiile legii;
- 12) certificatul de clasificare a obiectivului turistic.